



**RAPORT
DE EVALUARE INTERMEDIARĂ
A STRATEGIEI NAȚIONALE DE PREVENIRE ȘI
COMBATERE A VIOLENȚEI FAȚĂ DE FEMEI
ȘI A VIOLENȚEI ÎN FAMILIE PENTRU ANII
2018-2023**

Chișinău, 2020

Echipa de evaluare:

Natalia Vîlcu

Directoare executivă

Asociația Obștească „Centrul de Drept al Femeilor”

Daniela Misail-Nichitin

Directoare programe femei

Centrul Internațional „La Strada”

Veronica Vition

Coordonatoare

Coaliția Națională „Viața fără violență în familie”

Prezenta evaluare a fost coordonată de A.O. „Centrul de Drept al Femeilor” cu suportul UN Women Moldova și al Suediei în cadrul proiectului „Apropierea Republicii Moldova de ratificarea Convenției de la Istanbul”.

Opiniile prezentate în publicație aparțin autorilor și nu reflectă punctul de vedere al UN Women și al Suediei.

Toate drepturile rezervate. Reproducerea totală sau parțială a fragmentelor din această publicație este autorizată doar cu condiția indicării clare și exacte a sursei.

CUPRINS:

Acronime	4
I. Introducere	5
II. Scopul și obiectivele evaluării	6
III. Metodologia și instrumentele de evaluare	6
IV. Descrierea Strategiei și a obiectivelor strategice	10
V. Relevanța politicii de stat în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie	12
VI. Evaluarea gradului de realizare a Planului de acțiuni.....	13
VII. Evaluarea indicatorilor cantitativi și calitativi ai Strategiei	19
Concluzii și recomandări	40
Anexa 1. Lista indicatorilor de progres ai Strategiei	47
Anexa 2. Analiza gradului de realizare a acțiunilor din Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2018-2023	50
Anexa 3. Infrațiuni privind viața sexuală.....	77

Lista figurilor

Figura 1. Gradul de realizare a acțiunilor planificate pentru Obiectivul general 1	15
Figura 2. Gradul de realizare a acțiunilor planificate pentru Obiectivul general 2	16
Figura 3. Gradul de realizare a acțiunilor planificate pentru Obiectivul general 3	17
Figura 4. Gradul de realizare a acțiunilor planificate pentru Obiectivul general 4	18
Figura 5. Numărul de apeluri, cazuri de violență în familie și violență sexuală parvenite la telefonul de încredere	27
Figura 6. Victime ale violenței în familie referite de către organele de drept pentru asistență....	27
Figura 7. Dinamica sesizărilor și infracțiunilor de violență în familie	32
Figura 8. Pedepsele aplicate pentru acte de violență în familie	32

ACRONIME

AAIJ	Agenția de administrare a instanțelor judecătorești
APL	Administrația publică locală
CEDAW	Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării față de femei
CML	Centrul de Medicină Legală
CN	Coaliția Națională „Viață fără violență în familie”
DGUP	Direcția generală urmărire penală
IGP	Inspectoratul General al Poliției
INP	Inspectoratul Național de Probațiune
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MSMPS	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
ONG	Organizație neguvernamentală
PA	Planul de Acțiuni
PIGD	Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor
UPR	Revizuirea periodică universală
VF	Violență în familie

I. INTRODUCERE

Violența în familie reprezintă o încălcare gravă a drepturilor omului, care afectează milioane de femei în lume, reprezentând cea mai răspândită, subestimată și ascunsă formă de violență împotriva femeilor, fiind o consecință a inegalității de gen, a normelor sociale discriminatorii, a stereotipurilor și impunității agresorilor familiari. Fiind, de cele mai dese ori, tratată ca o problemă privată, violența în familie are impact negativ major asupra bunăstării individuale, manifestat prin traume psihologice, stres, costuri financiare, etc. În același timp, dezvoltarea economică și socială a statului este negativ afectată, în special, de costuri considerabile pentru tratamentul medical, pierderea productivității muncii, intervenția poliției în cazurile de violență în familie, activitatea instanțelor de judecată și a penitenciarelor, etc.

Recunoscând gravitatea și amploarea fenomenului violenței în familie și în scopul stabilirii unei baze juridice și organizatorice ale activității de prevenire și de combatere a violenței în familie, a instituirii unui mecanism de sesizare și soluționare a cazurilor de violență, la 1 martie 2007, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 45 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, care constituie o lege-cadru în domeniu. Prin acest fapt, s-a demonstrat angajamentul asumat al statului de a interveni în eradicarea flagelului violenței în familie și, în același timp, s-a recunoscut gravitatea și amploarea fenomenului violenței în calitate de problemă socială.

Totodată, întru asigurarea unei abordări sistemice a violenței față de femei și a violenței în familie și reducerea acestor fenomene, dar și garantarea unui răspuns eficient al organelor de resort în cazurile de violență, Guvernul Republicii Moldova, prin Hotărârea nr. 281 din 03 aprilie 2018, a aprobat prima Strategie națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru perioada 2018-2023 (în continuare - Strategie) și Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea Strategiei (în continuare - PA).

MSMPS este principala instituție responsabilă pentru coordonarea procesului de implementare a Strategiei, în calitate sa de organ central de specialitate al statului abilitat cu funcții de elaborare și de promovare a politicilor de prevenire și de combatere a violenței față de femei și a violenței în familie. Anual, MSMPS elaborează și prezintă rapoarte de monitorizare a implementării Strategiei. Ministerele și instituțiile cu competențe în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, în contextul Legii 45/2007, prezintă la solicitare informația și datele necesare pentru asigurarea monitorizării eficiente a implementării Strategiei și a PA. În mod special, rapoartele de monitorizare elaborate și prezentate în perioada anilor 2018-2019 s-au axat pe

monitorizarea gradului de implementare a PA și mai puțin pe analiza gradului de realizare a obiectivelor generale ale Strategiei și a indicatorilor de progres.

Prezentul raport reprezintă o evaluare intermediară externă și independentă a Strategiei, care este realizată în conformitate cu prevederile punctului 74 al Strategiei și care conține o evaluare a gradului de atingere a obiectivelor generale prin prisma aprecierii realizării indicatorilor de progres și a obiectivelor generale stabilite în Strategie. Evaluarea intermediară include, de asemenea, o serie de concluzii și recomandări, care urmează a fi luate în considerare în procesul de elaborare a noului plan de acțiuni pentru anii 2021-2023.

II. SCOPUL ȘI OBIECTIVELE EVALUĂRII

Scopul evaluării intermediare externe a Strategiei este de a analiza gradul de realizare a obiectivelor stabilite în Strategie, de a identifica rezultatele și impactul determinat de implementarea acestora, precum și de a oferi recomandări privind îmbunătățirea politicii în viitorul apropiat prin asigurarea factorilor de decizie, experților în domeniu, partenerilor și donatorilor, precum și a publicului larg cu informația privind realizările, dar și neajunsurile asupra cărora mai rămâne de lucrat.

Reieșind din scopul general formulat al evaluării intermediare, obiectivele specifice sunt după cum urmează:

- analiza gradului de realizare a PA;
- determinarea nivelului de implementare a obiectivelor generale ale Strategiei;
- identificarea cauzelor care au determinat eșecul de a implementa sau implementarea defectuoasă a obiectivelor generale ale Strategiei;
- analiza și prezentarea principalelor lacune în procesul de implementare a Strategiei;
- evaluarea eficienței și eficacității Strategiei;
- formularea concluziilor și recomandărilor.

III. METODOLOGIA ȘI INSTRUMENTELE DE EVALUARE

Evaluării intermediare externe a fost supusă implementarea Strategiei în perioada anilor 2018-2020. Evaluarea se bazează pe 5 criterii de evaluare a politicilor, recunoscute la nivel internațional (relevanță, eficiență, eficacitate, impact și durabilitate), și include următoarele sarcini principale:

- Studiarea relevanței politicii de stat în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie, inclusiv evaluarea gradului de

- corespondere a PA cu situația la zi a fenomenului violenței în familie în Republica Moldova, cu necesitățile persoanelor afectate de violență în familie;
- Studierea indicatorilor calitativi și cantitativi stabiliți și a gradului de realizare a lor în cadrul primului PA;
 - Evaluarea eficacității politicii în ce privește nivelul de atingere a obiectivelor și scopurilor planificate în cadrul PA, precum și a impactului politicii;
 - Evaluarea eficienței politicii în ce privește utilizarea resurselor existente pentru atingerea obiectivelor propuse și a durabilității politicii;
 - Elaborarea recomandărilor pentru îmbunătățirea politicii de stat în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie.

Principalele întrebări la care și-a propus să răspundă evaluarea intermediară externă sunt:

- Care este măsura în care au fost atinse obiectivele enunțate în Strategie?
- Care este gradul de realizare a PA?
- Cum s-a schimbat situația victimelor violenței în familie și dacă le-au fost acoperite necesitățile?
- Care a fost impactul implementării primului PA și cât de durabile sunt rezultatele?

Evaluarea intermediară externă a fost realizată pentru fiecare dintre cele patru obiective generale incluse în Strategie. Pentru exercițiul de evaluare intermediară externă au fost utilizate următoarele metode/instrumente:

- **Analiza informației primare** – privind implementarea PNA 2018-2020:
 - Raportul național pentru anul 2018 cu privire la violența în familie și violența față de femei în Republica Moldova¹;
 - Sumarul executiv al Raportului privind gradul de realizare a planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 a Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie 2018-2023 pe parcursul anului 2018;²
 - Sumarul executiv al Raportului privind gradul de realizare a planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 a Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023, pe parcursul anului 2019;³

¹ https://msmps.gov.md/sites/default/files/raport_vf_2018_pdf.pdf.

² <http://antiviolența.gov.md/wp-content/uploads/2019/08/Raport-de-monitorizarea-a-realizării-planului-de-acțiuni-al-strategiei-naționale-de-prevenire-si-combatere-a-violentei-fata-de-femei-si-violentei-in-familie-pe-parcursul-anului-2018.pdf>

³ <http://antiviolența.gov.md/rapoarte/>.

- Raportul național pentru anul 2019 cu privire la violența în familie și violența față de femei în Republica Moldova⁴;
- Rapoartele prezentate de Inspectoratul General al Poliției pentru perioada analizată (2018-2020);
- Informații privind realizarea acțiunilor de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie furnizate de ONG-uri, organizații internaționale și instituții guvernamentale în perioada cercetată.

Pe lângă informația primară, la realizarea evaluării și elaborarea concluziilor și recomandărilor, s-a ținut cont și de prevederile Hotărârii Guvernului 386/2020 din 17.06.2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice.

- **Analiza informației secundare:**

- Rapoarte interne ale evenimentelor strategice organizate pe parcursul perioadei studiate (cu referire la evenimentele naționale și internaționale organizate în Republica Moldova);
- Rapoarte interne de monitorizare a implementării legislației și politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie realizate de organizații neguvernamentale;
- Rapoarte externe de monitorizare și evaluare a politicii în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie pentru Republica Moldova (exemplu raportul CEDAW, UPR).
- Informație internă colectată de Coaliția Națională "Viața fără violență în familie".

- **Discuții focus-grup:** Discuțiile focus-grup au fost organizate după cum urmează:

- ✓ Focus-grup cu reprezentanți ai centrelor comunitare de sănătate mintală în cadrul proiectului moldo-elvetian MensSana (Ungheni, Cimișlia, Chișinău, sec.Buiucani, Orhei);
- ✓ Focus-grup cu reprezentanți ai Coaliției Naționale „Viața fără violență în familie” (centre pentru agresori, centre de zi și centre de plasament din regiunile Nord, Centru și Sud).

- **Interviuri individuale:** Interviurile individuale au fost realizate cu:

- ✓ Trei persoane de etnie romă (2 femei și un bărbat dintre care doi sunt mediatori) din raioanele Drochia și Soroca;
- ✓ Femei cu dizabilități motorii din or. Vulcănești, Edineț, mun. Chișinău, Leova;

⁴<http://antiviolența.gov.md/wp-content/uploads/2020/08/Raportul-pentru-anul-2019-cu-privire-la-vi>

- ✓ Reprezentanta ONG „Mamele pentru viața”;
- ✓ Reprezentat al Centrelor de Sănătate Prietenoase Tinerilor;
- ✓ Reprezentanții APL de nivelul II și I din raioanele Strășeni și Cimișlia;
- ✓ Reprezentant al Ministerului Finanțelor;
- ✓ Reprezentant al Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale;
- ✓ Polițiști din două raioane din regiunea Centru;
- ✓ Reprezentant al Consiliului Național pentru Acreditarea Prestatorilor de Servicii Sociale;
- ✓ Reprezentant al Agenției de Administrare Judecătorească;
- ✓ Reprezentant al Inspectoratului Național de Probațiune.

În condițiile situației de urgență în sănătate publică cauzată de infecția COVID-19, toate interviurile și discuțiile focus-grup au fost desfășurate online sau telefonic.

Limitările evaluării:

Acces limitat la datele privind cazurile de violență în familie și violență sexuală. Procesul de evaluare externă a fost însoțit de lipsa unor date importante și lipsa rapoartelor sectoriale în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie. Factorul dat a complicat exercițiul de analiză și nu a permis aprecierea comprehensivă a gradului de atingere a obiectivelor Strategiei.

Timpul limitat pentru colectarea datelor și analiză. Evaluarea intermediară externă a avut loc în termen de cel mult o lună – o perioadă mult prea scurtă pentru analiza implementării documentelor strategice în contextul lipsei de date în unele sectoare cruciale pentru implementarea Strategiei, precum este sistemul procuraturii, judiciar, de probațiune și medical, dar și pentru realizarea interviurilor individuale aprofundate.

Lipsa descrierii impactului Strategiei și a indicatorilor aferenți. Evaluarea intermediară externă s-a axat, în special, pe analiza realizării obiectivelor Strategiei. Aprecierea gradului de implementare a Strategiei la nivel de impact a fost imposibilă, dat fiind faptul că impactul și indicatorii relevanți pentru impact nu au fost formulați și incluși în Strategie.

Lipsa țintelor stabilite pentru indicatorii de progres determinați în Strategie. Indicatorii de progres nu au fost însoțiți de valori inițiale și ținte care urmează a fi atinse la finele implementării Strategiei. Acest fapt a complicat procesul de evaluare a implementării Strategiei și a determinat autorii să selecteze alte puncte de reper pentru evaluare.

Lipsa indicatorilor de progres pentru anumite rezultate scontate. Unele rezultate scontate nu au fost însoțite de indicatori de progres relevanți. Acest fapt nu a permis evaluarea în deplină măsură a gradului de atingere a rezultatelor scontate.

IV. DESCRIEREA STRATEGIEI ȘI A OBIECTIVELOR STRATEGICE

Strategia a intrat în vigoare la 13 aprilie 2018. La etapa evaluării intermediare, PA pentru anii 2018-2020 nu a fost implementat integral, unele acțiuni urmând a fi realizate până la finele anului 2020.

Raționamentul Strategiei ține de necesitatea de a eradica fenomenul violenței față de femei și a violenței în familie. Cadrul legal al Strategiei îl constituie:

- Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie 45/2007
- Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat nr.198/2007
- Legea cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor nr.137/2016
- Standardele minime de calitate privind serviciile sociale prestate victimelor violenței în familie, HG nr.1200/2010
- Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a centrelor de reabilitare a victimelor violenței în familie, HG nr.129/2010
- Regulamentul de activitate a echipelor teritoriale multidisciplinare din cadrul Sistemului național de referire, HG nr.228/2014
- Regulamentul de organizare și funcționare a Serviciului de asistență telefonică gratuită pentru victimele violenței în familie și violenței împotriva femeilor și a Standardele minime de calitate, HG nr.575/2017
- Instrucțiunea metodică privind intervenția poliției în prevenirea și combaterea cazurilor de violență în familie, Ordinul IGP nr. 360/2018
- Instrucțiunea privind intervenția structurilor teritoriale de asistență socială în cazurile de violență în familie, Ordinul MSMPS nr.903/2019
- Instrucțiunea privind intervenția instituțiilor medico-sanitare în cazurile de violență în familie, Ordinul MSMPS nr. 1167/2019.

Scopul Strategiei constă în asigurarea unei abordări sistemice a fenomenului violenței față de femei și violenței în familie în vederea diminuării acestor fenomene și asigurării unui răspuns eficient al organelor de resort în cazurile de violență.

Obiectivele generale ale Strategiei derivă din structura bazată pe cei patru piloni ai Convenției Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței față de femei și violenței domestice. Strategia își propune realizarea a patru obiective generale:

1. **Prevenirea violenței față de femei și a violenței în familie prin promovarea toleranței zero față de fenomen în vederea diminuării acestuia în Republica Moldova**
2. **Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie**
3. **Eficientizarea procesului de investigare și urmărire în justiție a actelor de violență față de femei și de violență în familie**
4. **Dezvoltarea politicilor integrate în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie, bazate pe cooperare multisectorială și colectare a datelor.**

Fiecărui obiectiv general îi sunt atribuite obiective specifice după cum urmează:

Obiectivul general 1

Obiectivul specific 1.1.

Eliminarea stereotipurilor și prejudecăților privind fenomenul violenței față de femei și al violenței în familie prin informare, sensibilizare și încurajarea raportării cazurilor de violență

Obiectivul specific 1.2.

Dezvoltarea și consolidarea competențelor profesionale ale resurselor umane în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și al violenței în familie, în baza unei viziuni comune la nivel de stat privind instruirea inițială și continuă a tuturor specialiștilor implicați în prevenirea și combaterea fenomenului

Obiectivul specific 1.3.

Creșterea eficacității activităților de prevenire prin intervenția timpurie a specialiștilor și promovarea comportamentelor nonviolente în relațiile interpersonale

Obiectivul specific 1.4.

Consolidarea sistemului educațional în vederea asigurării educației tinerei generații prin prisma valorilor egalității între femei și bărbați și culturii de comunicare interpersonală nonviolent

Obiectivul general 2

Obiectivul specific 2.1.

Dezvoltarea serviciilor specializate pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie în conformitate cu standardele internaționale și asigurarea accesibilității acestora

Obiectivul specific 2.2.

Crearea serviciilor de protecție și asistență pentru victimele infracțiunilor privind viața sexuală

Obiectivul specific 2.3.

Promovarea abilitării economice a femeilor și a independenței socioeconomice

Obiectiv specific 2.4.

Consolidarea răspunsului sistemului de sănătate la cazurile de violență în familie

Obiectivul general 3

Obiectivul specific 3.1.

Asigurarea intervenției prompte și eficiente a autorităților abilitate în vederea protecției victimelor violenței față de femei și în familie

Obiectivul specific 3.2.

Asigurarea responsabilizării și resocializării agresorilor prin dezvoltarea serviciilor și mecanismelor de supraveghere

Obiectivul specific 3.3.

Asigurarea măsurilor eficiente de asistență și acces la justiție pentru victimele violenței în familie, inclusiv a victimelor violenței sexuale

Obiectivul specific 3.4.

Reducerea stereotipurilor în mediul specialiștilor implicați în activitatea de combatere a violenței față de femei și violenței în familie

Obiectivul general 4

Obiectivul specific 4.1.

Integrarea domeniului prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie în politicile sectoriale și alocarea resurselor financiare corespunzătoare implementării măsurilor aferente

Obiectivul specific 4.2.

Fortificarea răspunsului național și a cooperării intersectoriale în cazurile de violență în familie

Obiectivul specific 4.3.

Consolidarea capacităților de intervenție multidisciplinară a specialiștilor în cazurile de violență față de femei și violență în familie

Obiectivul specific 4.4.

Consolidarea sistemelor de colectare, analiză și diseminare a datelor statistice sectoriale și asigurarea monitorizării regulate a dinamicii fenomenului violenței față de femei și al violenței în familie

V. RELEVANȚA POLITICII DE STAT ÎN DOMENIUL PREVENIRII ȘI COMBATERII VIOLENȚEI FAȚĂ DE FEMEI ȘI A VIOLENȚEI ÎN FAMILIE

Analiza relevanței politicii de stat în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie s-a axat pe evaluarea obiectivelor strategice din perspectiva corespunderii acestora problemelor aferente fenomenului violenței față de femei și a violenței în familie, precum și nevoilor victimelor violenței.

Secțiunea II din Strategie, definește 18 probleme de bază după cum urmează: (1) *Potențialul sistemului educațional valorificat parțial;* (2) *Persistența unui nivel ridicat de toleranță în societate față de fenomenul violenței față de femei și al violenței în familie;* (3) *Campanii informaționale insuficiente;* (4) *Absența unor practici uniforme de lucru, precum și capacitățile reduse ale autorităților administrației publice locale de a interveni în prevenirea și combaterea fenomenului;* (5) *Percepțiile stereotipizate ale specialiștilor organelor responsabile de prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie, Insuficiența acțiunilor de*

intervenție timpurie; (6) Accesul redus al victimelor violenței în familie la servicii specializate; (7) Răspunsul fragmentar al sistemului de sănătate la cazurile de violență față de femei și violență în familie; (8) Dependenta economică a victimelor de agresorii familiari; (9) Intervenția fragmentară și lipsită de promptitudine a poliției în cazurile de violență în familie; (10) Persistența stereotipurilor și prejudecăților în justiție; (11) Lipsa unui mecanism transparent de analiză a cazurilor grave de violență în familie; (12) Lipsa acțiunilor ferme de asigurare a executării ordonanțelor de protecție și lipsa sancționării eficiente a agresorilor; (13) Sancționarea ineficientă a agresorilor; (14) Îngrădirea accesului la justiție al victimelor violenței în familie; (15) Instrumentarea deficientă a cazurilor de violență sexuală; (16) Politici fragmentare și insuficient coordonate; (17) Mecanism deficient de finanțare bugetară a serviciilor sociale, inclusiv a serviciilor dedicate subiecților violenței în familie; (18) Colectarea fragmentară și neuniformă a datelor statistice administrative.

În linii generale, problemele definite în Strategie constituie baza obiectivelor generale stabilite. Astfel, grupul de probleme (1)-(3) corespunde Obiectivului general 1 - *Prevenirea violenței față de femei și a violenței în familie prin promovarea toleranței zero față de fenomen în vederea diminuării acestuia în Republica Moldova*; grupul de probleme (4)-(8) – Obiectivului general 2 - *Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie*; grupul de probleme (9)-(15) – Obiectivului general 3 - *Eficientizarea procesului de investigare și urmărire în justiție a actelor de violență față de femei și violență în familie*, iar grupul de probleme (16)-(18) – Obiectivului general 4 - *Dezvoltarea politicilor integrate în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie, bazate pe cooperare multisectorială și colectare a datelor.*

Problemele definite și descrise în Strategie derivă din nevoile victimelor violenței față de femei și în familie, dar și din prevederile Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței domestice. Cu toate acestea, criza cauzată de situația epidemiologică determinată de răspândirea infecției COVID-19 și impactul acesteia asupra victimelor violenței față de femei și a violenței în familie impune necesitatea completării obiectivelor generale cu obiective specifice și acțiuni menite să diminueze consecințele crizei asupra victimelor violenței față de femei și a violenței în familie și să asigure o intervenție eficientă și promptă în condițiile restricțiilor impuse în contextul pandemiei.

VI. EVALUAREA GRADULUI DE REALIZARE A PLANULUI DE ACȚIUNI

În linii generale, rapoartele anuale privind gradul de realizare a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 a Strategiei, elaborate de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției

Sociale, reflectă gradul de realizare a acțiunilor planificate. Analiza acțiunilor prevăzute pentru obiectivele specifice ale Strategiei relevă faptul că autoritățile cu competențe în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, în parteneriat cu comunitatea internațională și societatea civilă, au întreprins o serie de acțiuni în vederea atingerii indicatorilor stabiliți în Strategie. Cu toate acestea, realizarea întârziată, ineficace sau nerealizarea anumitor acțiuni a compromis atingerea unor obiective generale și obiective specifice. Principalele provocări legate de implementarea eficientă a Strategiei identificate de toate persoanele intervievate au ținut de fluctuația personalului din cadrul autorităților/instituțiilor publice centrale și locale, încărcătura mare a specialiștilor cu competențe în domeniu, în special, a polițiștilor și asistenților medicali, resurse umane, financiare și capacități instituționale limitate care nu permit o bună coordonare a acțiunilor de prevenire și combatere a violenței la nivel central și local.

Analiza gradului de realizare a acțiunilor, inclusiv, în baza rapoartelor Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale specificate supra, demonstrează faptul că, chiar dacă unele acțiuni au fost raportate ca fiind realizate, argumente suplimentare vin să combată unele constatări.

Obiectivul general 1. Prevenirea violenței față de femei și a violenței în familie prin promovarea toleranței zero față de fenomen în vederea diminuării acestuia în Republica Moldova

Obiectivul general 1 se referă la prevenirea violenței față de femei și a violenței în familie prin crearea unui climat de toleranță zero față de aceste fenomene a populației și reducerii prevalenței acestora. Elementele principale ale acestui obiectiv sunt focusate pe necesitatea stringentă de eliminare a stereotipurilor, percepțiilor și atitudinilor publicului larg, și conștientizarea acestor fenomene din perspectiva încălcării drepturilor fundamentale ale omului.

Obiectivul general 1 conține patru obiective specifice și o listă de 12 acțiuni. Analiza informației prezentate în analiza gradului de realizare a acțiunilor (Anexa 2) relevă că din numărul total de acțiuni planificate pentru obiectivul general dat, de facto, integral au fost realizate doar trei acțiuni, celelalte fiind realizate parțial sau nerealizate (Figura 1). **Informația analizată relevă faptul că gradul de realizare integrală a Planului de acțiuni la Obiectivul general 1 a constituit 25%.**

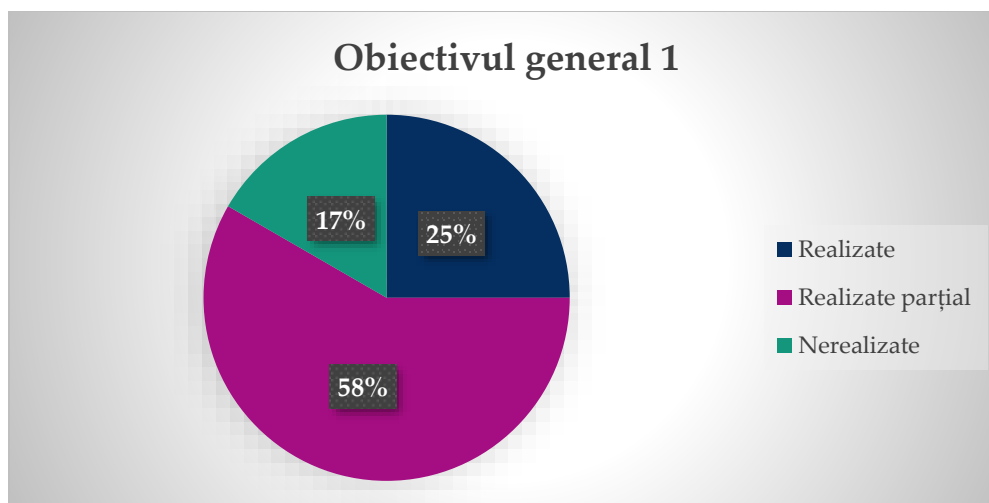


Figura 1. Gradul de realizare a acțiunilor planificate pentru Obiectivul general 1

Principalele restanțe aferente procesului de implementare a Obiectivului general 1 țin de insuficiența campaniilor și activităților de prevenire, în particular la nivel local, destinate grupurilor de femei cu accesibilitate redusă la informații și servicii, dezvoltarea metodologiei de formare continuă a echipelor multidisciplinare în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie, elaborarea conceptului privind mecanismul de prestare a serviciilor de consiliere a cuplurilor, persistența stereotipurilor privind violența față de femei la actorii cu competențe în domeniu, integrarea subiectelor cu privire la violența față de femei și violența în familie în curriculumul de instruire inițială și continuă a asistenților sociali, avocaților, consilierilor de probațiune, dezvoltarea subiectelor privind egalitatea între femei și bărbați, drepturile omului și prevenirea violenței în cadrul formării inițiale și continue a cadrelor didactice, implicarea redusă a centrelor comunitare de sănătate mintală și altor actori, etc.

Obiectivul general 2. Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie

Obiectivul general 2 ține de asigurarea suportului, asistenței și protecției victimelor prin gama de servicii acordate prin intermediul mecanismelor naționale de cooperare multisectorială eficace între toate instituțiile relevante în vederea identificării, referirii, asistenței și (re)integrării victimei violenței față de femei și a violenței în familie.

Obiectivul general 2 conține patru obiective specifice și o listă de 15 acțiuni. Analiza informației prezentate în analiza gradului de realizare a acțiunilor (Anexa 2) relevă că din numărul total de acțiuni planificate pentru obiectivul general dat, de facto, integral au fost realizate doar două acțiuni, celelalte fiind realizate parțial sau nerealizate (Figura 2). **Informația analizată relevă faptul că gradul de realizare integrală a Planului de acțiuni la Obiectivul general 2 a constituit 13,3%.**

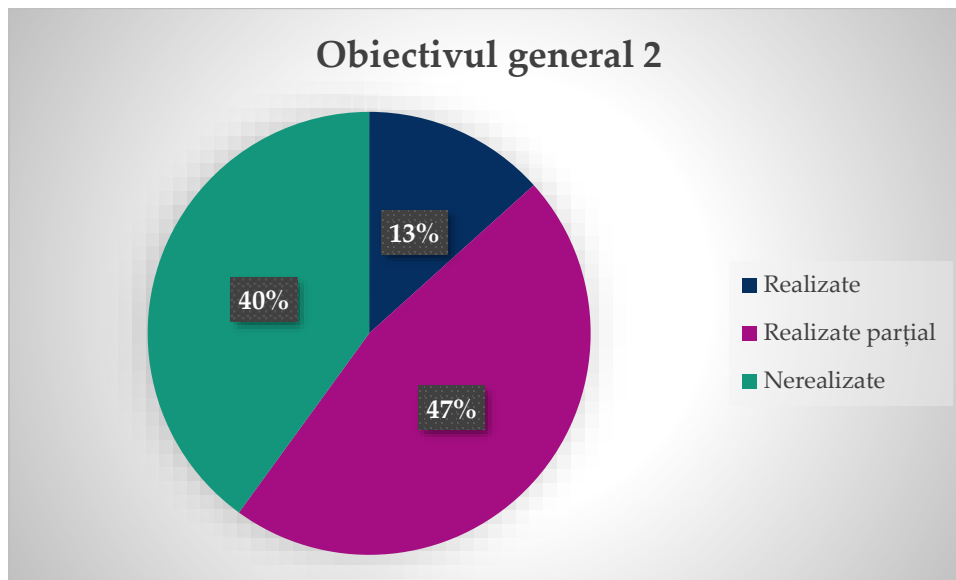


Figura 2. Gradul de realizare a acțiunilor planificate pentru Obiectivul general 2

Principalele restanțe aferente procesului de implementare a Obiectivului general 2 țin de sporirea accesibilității și durabilității serviciilor pentru victimele violenței sub aspect teritorial-administrativ, dezvoltarea mecanismului de finanțare a sistemului de servicii sociale în special în baza parteneriatelor publice-private, inclusiv servicii specializate pentru subiecții violenței în familie, perfecționarea cadrului normativ pentru serviciile adresate victimelor violenței față de femei și în familie, inclusiv a serviciilor medicale de sănătate mintală și narcologice în corespundere cu necesitățile de reabilitare a subiecților violenței în familie; crearea și dezvoltarea serviciilor specializate pentru victimele infracțiunilor privind viața sexuală.

Obiectivul general 3. Eficientizarea procesului de investigare și urmărire în justiție a actelor de violență față de femei și violență în familie

Obiectivul general 3 vizează asigurarea faptului că investigațiile și procedurile judiciare în legătură cu actele de violență se desfășoară corect și fără întârzieri nejustificate. Realizarea acestui obiectiv urma să contribuie la asigurarea probelor vitale, sporirea ratelor de condamnare și eliminarea impunității agresorilor.

Obiectivul general 3 include patru obiective specifice și o listă de 26 de acțiuni. Informația prezentată în analiza gradului de realizare a acțiunilor (Anexa 2) relevă că din numărul total de acțiuni planificate pentru obiectivul general dat, de facto, integral au fost realizate doar șase acțiuni, celelalte fiind realizate parțial sau nerealizate (Figura 3). Informația analizată relevă faptul că gradul de atingere a Planului de acțiuni la Obiectivul general 3 a constituit 23%.

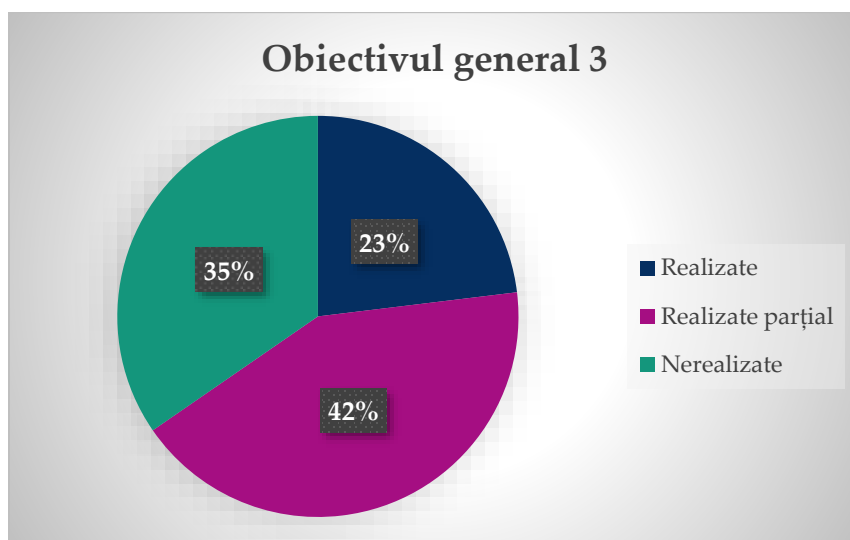


Figura 3. Gradul de realizare a acțiunilor planificate pentru Obiectivul general 3

Principalele restanțe aferente procesului de implementare a Obiectivului general 3 țin de evaluarea riscurilor pentru victimele violenței în familie de către specialiștii cu competențe în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, informarea victimelor violenței în familie despre eliberarea agresorului din detenție, referirea și coordonarea cazului în privința persoanelor condamnate pentru acte de violență în familie și liberate de pedeapsă, analiza și prezentarea practicilor de atragere la răspundere penală în cazurile de violență în familie și violență sexuală, remiterea spre executare a ordonanțelor de protecție a victimelor violenței în familie, etc.

Obiectivul general 4. Dezvoltarea politicilor integrate în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie, bazate pe cooperare multisectorială și colectare a datelor

Obiectivul dat este orientat spre asigurarea implementării politicilor care ar permite intervenția eficientă în cazurile de violență față de femei și de violență în familie prin instituirea unei abordări de coordonare și cooperare multisectorială fundamentată pe un sistem de colectare a datelor statistice uniformizat.

Obiectivul general 4 include cinci obiective specifice și o listă de 17 de acțiuni. Analiza informației prezentate în analiza gradului de realizare a acțiunilor (Anexa 2) relevă că din numărul total de acțiuni planificate pentru obiectivul general dat, de facto, integral au fost realizate șase acțiuni, celelalte fiind realizate parțial sau nerealizate (Figura 4). **Informația analizată relevă faptul că gradul de atingere a Planului de acțiuni la Obiectivul general 4 a constituit 35,3%.**

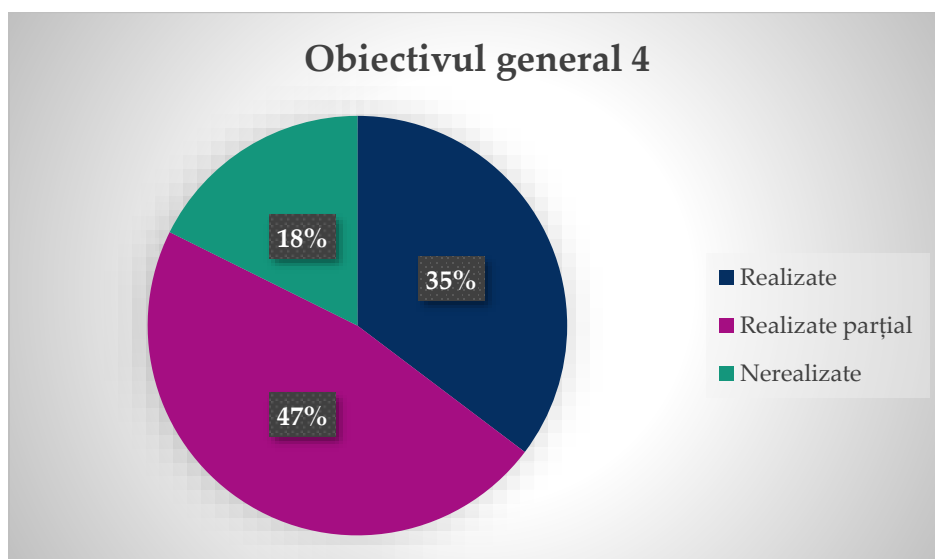


Figura 4. Gradul de realizare a acțiunilor planificate pentru Obiectivul general 4

Principalele restanțe aferente procesului de implementare a Obiectivului general 4 țin de integrarea domeniului prevenirii și combaterii violenței în familie în documentele de politici sectoriale, planificarea anuală a resurselor financiare de către autoritățile administrației publice locale și autoritățile administrative centrale și structurile abilitate în vederea realizării măsurilor de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie în conformitate cu competențele funcționale, consolidarea capacităților organizațiilor sindicale de a preveni și referi cazurile de violență asupra angajatelor, etc.

Provocările majore legate de implementarea integrală a acțiunilor planificate pentru implementarea Strategiei țin de lipsa sau insuficiența resurselor financiare alocate pentru realizarea acțiunilor, dependența realizării acțiunilor de resurse financiare și viziunile donatorilor, insuficiența specialiștilor instruiți în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie și a violenței sexuale, atitudinile stereotipizate ale angajaților instituțiilor care sunt obligați să intervină în cazurile de violență în familie și violență sexuală, resursele umane și instituționale ale Agenției Naționale de Servicii Sociale și Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale insuficiente, etc.

Concluzie: Media gradului de realizare integrală a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei constituie 24%. Cel mai înalt grad de realizare integrală a Planului de acțiuni se atestă la Obiectivul general 4 - *Dezvoltarea politicilor integrate în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie, bazate pe cooperare multisectorială și colectare a datelor* – 35,3%, iar cel mai redus – la Obiectivul general 2 -

Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie – 13,3%.

VII. EVALUAREA INDICATORILOR CANTITATIVI ȘI CALITATIVI AI STRATEGIEI

Evaluarea indicatorilor cantitativi și calitativi ai Strategiei a permis identificarea măsurii în care a fost atins fiecare obiectiv general și, după caz, fiecare rezultat scontat prin prisma indicatorilor de progres formulați pentru fiecare obiectiv general al Strategiei (Anexa 1). Atunci când indicatorii de progres au avut tangențe directe cu rezultatele scontate, a fost evaluat progresul de atingere a rezultatului prin prisma indicatorilor de progres. În celelalte cazuri, când a fost imposibilă identificarea conexiunii între indicatorii de progres și rezultatele scontate, evaluarea s-a limitat la analiza separată a realizării indicatorilor de progres și a rezultatelor scontate.

Rezultatele scontate ale Obiectivului general 1 sunt:

- 1) Grad crescut de informare și conștientizare a publicului larg privind consecințele și costurile fenomenului violenței față de femei și al violenței în familie;
- 2) Grad crescut de sesizare/raportare a cazurilor de violență față de femei și a violenței în familie;
- 3) Atitudine corectă din partea specialiștilor cu competențe în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie față de acest fenomen;
- 4) Răspuns prompt și eficient al specialiștilor la cazurile de violență în familie și violență față de femei, realizat în baza unor standarde operaționale uniformizate și a intervenției multidisciplinare;
- 5) Politici locale coerente, cu asumarea angajamentelor, inclusiv financiare, în vederea prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie;
- 6) Cunoștințe oferite în cadrul sistemului educațional privind tematica asigurării egalității între femei și bărbați și prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie;
- 7) Grupuri de suport al femeilor supraviețuitoare ale violenței în familie create și consolidate la nivel local;
- 8) Acces sporit al grupurilor de persoane cu grad crescut de vulnerabilitate la servicii de intervenție timpurie și consiliere familială în vederea prevenirii și combaterii fenomenului violenței față de femei și al violenței în familie.

Chiar dacă pe parcursul anilor au fost realizate o serie de evenimente de informare și sensibilizare, nivelul scăzut de informare a femeilor cu privire la violență este menționat

și în studiul realizat de către OSCE⁵ potrivit căruia doar 9% din femei sunt „foarte bine informate” și 30% „bine informate” despre fenomenul violenței. Nivelul scăzut de informare și cunoaștere, mai ales la nivel local și, în special, pentru fetele și femeile din grupuri vulnerabile (fete din instituții rezidențiale, orfane, femei tinere din familii social vulnerabile, femei cu dizabilități, femei rome, etc.) este confirmat și de interviuri și rezultatele chestionării realizate de către CN⁶.

Practic, toate acțiunile aferente rezultatului scontat 1 au fost realizate în parteneriat și cu suportul substanțial al organizațiilor non-guvernamentale din resursele financiare ale partenerilor externi. Alocarea unor resurse financiare în „*limita alocațiilor bugetare*”, cum este prevăzut în PA, nu permite planificarea și distribuirea resurselor financiare din bugetul public al autorităților și instituțiilor, dat fiind faptul că nu există o linie separată bugetară pentru activități de prevenire și combatere a violenței. **Reieșind din aceste considerente, rezultatul scontat 1 al Obiectivului general 1 este atins parțial.**

Este importantă, în acest sens, recomandarea Comitetului CEDAW în observațiile finale la cel de-al șaselea raport periodic al Republicii Moldova, potrivit căreia statul este încurajat să *elimine barierele și stigma care descurajează femeile să raporteze cazuri de violență în bază de gen către autoritățile competente, inclusiv prin campanii de sensibilizare și instruire pentru lucrători din domeniul justiției și poliției.*

Creșterea gradului de sesizare/raportare a cazurilor de violență față de femei și a violenței în familie, care reprezintă **rezultatul scontat 2**, este determinată de creșterea nivelului de informare și conștientizare a publicului larg și sporirea încrederii în autoritățile competente. În acest sens, nu există date de referință și nu sunt stabiliți indicatori de progres care ar confirma creșterea nivelului de raportare și dacă acest lucru s-a întâmplat ca urmare a acțiunilor prevăzute în PA. Nivelul scăzut de raportare este menționat și de datele OSCE, potrivit cărora, în mediu, 11% de femei sesizează poliția în caz de violență din partea partenerului.

În același timp, statistica Inspectoratului General de Poliție pentru anii 2018-2019 atestă o dinamică în creștere a numărului de sesizări, la fel ca și datele organizațiilor non-guvernamentale (de ex., datele Telefonului de încredere atestă o creștere în mediu de 30% a numărului cazurilor raportate în perioada pandemiei, după o scurtă descreștere a adresărilor determinată de autoizolare). **Respectiv, rezultatul scontat 2 al Obiectivului general 1 poate fi considerat atins.**

⁵ https://www.osce.org/files/f/documents/e/f/425867_0.pdf.

⁶ Chestionar realizat de membrii Coaliției Naționale pe un eșantion de 97 de femei în cadrul Grupului de lucru Sensibilizare și Informare în iunie 2020.

Din analiza indicatorilor de progres pentru **rezultatul scontat 3** reiese că au fost realizate instruirii pentru mai multe categorii de specialiști, în special pentru reprezentanți ai organelor de drept, și mai puțin pentru personal medical și asistenți sociali. În continuare, lipsește un curriculum instituționalizat și o abordare sistemică a instruirilor pentru primari și asistenți sociali care sunt instruiți, fie la solicitare (primari), fie în cadrul unor proiecte care implică și instruirea unor categorii de specialiști (asistenți sociali). În ce privește cadrele didactice, subiectele privind egalitatea între femei și bărbați, drepturile omului și prevenirea violenței se regăsesc parțial în curriculumul de formare ale cadrelor didactice, fiind opționale.

Totuși, chiar dacă au fost realizate mai multe instruirii, atitudinea discriminatorie, de blamare a victimelor violenței, bazată pe stereotipuri și prejudecăți, în continuare persistă printre specialiști. Aceste atitudini și comportamente reprezintă primii factori care determină reticența și chiar frica femeilor, în special a femeilor din familii social vulnerabile de a sesiza cazurile de violență. Aceste concluzii sunt confirmate de datele studiului OSCE, răspunsurile din chestionarele realizate de membrii CN, precum și de rezultatele interviurilor potrivit cărora de multe ori femeile au fost descurajate să întreprindă acțiuni ulterioare depunerii cererii, au fost blamate pentru abuzurile prin care trec sau convinse să își retragă cererea. **Reieșind din aceste considerente, rezultatul scontat 3 al Obiectivului general 1 poate fi considerat atins parțial.**

Potrivit indicatorilor de progres pentru **rezultatul scontat 4**, în perioada de referință urma să fie elaborată metodologia de formare continuă a echipelor multidisciplinare în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie. Deși există instrucțiuni sectoriale privind răspunsul la cazurile de violență față de femei și în familie, elaborarea și implementarea metodologiei de formare continuă a echipelor multidisciplinare rămâne în continuare nerealizată. În următorul PA urmează de realizat această acțiune și asigurată funcționalitatea echipelor multidisciplinare, precum și răspunsul prompt și uniform al specialiștilor la cazurile de violență față de femei și violență în familie. **Drept urmare, rezultatul scontat 4 al Obiectivului general 1 nu este atins.**

Strategiile de dezvoltare socio-economică raionale nu conțin obiective privind prevenirea și combaterea violenței în familie și violenței împotriva femeilor, care reprezintă **rezultatul scontat 5**. Sunt menționate doar instituțiile publice care prestează servicii diverselor grupuri de femei, inclusiv victimelor violenței. În acest sens, este absolut necesar de implicat reprezentanții autorităților publice locale de nivelul I și II la elaborarea următorului PA pentru a asigura includerea în documentele de politici publice locale obiective ce țin de prevenirea violenței, dezvoltarea serviciilor, planificarea

bugetară și alocarea resurselor financiare. **În mod corespunzător, rezultatul scontat 5 al Obiectivului general 1 este atins parțial.**

Analiza indicatorilor de progres relevanți pentru **rezultatul scontat 6** denotă faptul că curriculumul și programele educaționale conțin elemente ale tematicii asigurării egalității între femei și bărbați, prevenirii și combaterii violenței în diferite discipline obligatorii și opționale, atât la nivelul învățământului primar și secundar general, dar și în învățământul profesional tehnic și cel superior. Elementele de formare a unui comportament orientat spre asigurarea securității proprii și a celorlalți se regăsesc în disciplina obligatorie „Dezvoltarea personală”, chiar dacă nu există un modul separat de autoapărare în cadrul instituțiilor de învățământ gimnazial și liceal. Ce ține de învățământul superior cu profil pedagogic, cursurile cu referire la prevenirea și combaterea violenței împotriva copilului au fost incluse cu statut opțional și nu obligatoriu. **Drept urmare, rezultatul scontat 6 al Obiectivului general 1 a fost atins parțial.**

La **rezultatul scontat 7** au fost întreprinse câteva inițiative de implicare a supraviețuitoarelor violenței în activități de prevenire, dar și în activitatea echipelor multidisciplinare la nivel local, anterior elaborării Strategiei. Aceste inițiative nu au avut un caracter continuu și nu au rezultat în crearea unor grupuri de suport, cu accent pe necesitățile și împuternicirea supraviețuitoarelor violenței. De fapt, crearea unor grupuri de suport al supraviețuitoarelor nici nu trebuie să fie o intervenție centralizată, coordonată de o autoritate, centrală sau locală, ci reprezintă prerogativa exclusivă a femeilor supraviețuitoare la nivel comunitar. **Drept urmare, rezultatul scontat 7 al Obiectivului general 1 fost atins parțial.**

Potrivit informației prezentate de MSMPS în legătură cu **rezultatul scontat 8**, au fost desfășurate o serie de activități și programe de parenting în cadrul rețelei Centrelor de sănătate prietenoase tinerilor pentru adolescenți, pe subiecte legate de sănătate și violență printre tinerii de 10-24 ani. Centrele comunitare de sănătate mintală s-au implicat în limitele mandatului și resurselor disponibile în consilierea victimelor și referirea cazurilor de violență care le-au devenit cunoscute. Totodată, centrele comunitare au menționat că ar avea nevoie de informație privind fenomenul violenței și serviciile disponibile pentru a putea fi distribuite beneficiarilor. La fel, în cadrul centrelor prietenoase tinerilor în cadrul consilierilor individuale o atenție aparte se acordă relației de cuplu, pentru a identifica eventual semne ale unei relații toxice sau violente. Totodată, conceptul privind mecanismul de prestare a serviciilor de consiliere a cuplurilor nu a fost încă elaborat. Pentru următorul PA urmează de evaluat relevanța acțiunii de elaborare a conceptului și ce acțiuni suplimentare sunt necesare pentru atingerea rezultatului. **Respectiv, rezultatul scontat 8 al Obiectivului general 1 a fost atins parțial.**

Concluzie: Analiza indicatorilor de progres a arătat că **Obiectivul general 1 a fost atins parțial. Din cele 8 rezultate scontate stabilite pentru Obiectivul general 1, doar un singur rezultat a fost atins integral.** Raportând realizarea Obiectivului general 1 din perspectiva indicatorilor de progres la gradul de realizare a acțiunilor din PA planificate pentru Obiectivul general 1 (25%), se reconfirmă realizarea parțială a obiectivului dat.

Domeniile și intervențiile prioritare pentru următorul plan de acțiuni trebuie să vizeze:

- includerea obiectivelor de prevenire și combatere a violenței în familie în politicile publice locale, planificarea bugetară și alocarea resurselor financiare ale acestora;
- asigurarea continuă a activităților de prevenire, includerea fetelor și femeilor din grupurile vulnerabile în activități de informare și sensibilizare;
- stabilirea unor indicatori de rezultat relevanți pentru a măsura sporirea nivelului de informare, a încrederii femeilor, victime și potențiale victime în autoritățile publice cu competențe în domeniu și a nivelului de raportare/sesizare;
- dezvoltarea parteneriatelor publice private dintre autorități publice locale și centrale și organizații non-guvernamentale;
- instruirea inițială și continuă a specialiștilor cu competențe în domeniu, includerea obligatorie a subiecților de prevenire și combatere a violenței în programele de studiu și curriculum de formare;
- elaborarea metodologiei de formare continuă a echipelor multidisciplinare și asigurarea funcționalității acestora.

Rezultatele scontate ale Obiectivul general 2 sunt:

- 1) Acces sporit la serviciile specializate de scurtă și lungă durată pentru victimele violenței în familie dezvoltate în conformitate cu standardele internaționale din domeniu;
- 2) Sistem medical ajustat necesităților subiecților violenței în familie în conformitate cu standardele internaționale din domeniu;
- 3) Răspuns multidisciplinar prompt și eficient în toate cazurile de violență în familie și violență sexuală;
- 4) Disponibilitatea serviciilor sociale specializate pentru victimele infracțiunilor privind viața sexuală;
- 5) Cadru metodologic privind abilitarea economică a victimelor violenței față de femei și violenței în familie elaborate;
- 6) Servicii de consiliere a cuplurilor create și pilotate.

Analiza indicatorilor relevanți pentru atingerea **rezultatului scontat 1**, denotă faptul că **numărul serviciilor specializate de scurtă și lungă durată pentru victimele violenței în familie sunt încă insuficiente în Republica Moldova**. Accesul la serviciile specializate se face prin intermediul Telefonului de încredere pentru femei și fete 0 8008 8008, care este disponibil 24/7, direct la prestatorii de servicii sau referiți de către organele competente. Finanțarea Telefonului de încredere acoperă doar mentenanța și, parțial, promovarea acestuia, condiție esențială pentru informarea publicului larg despre violență și serviciile oferite. Serviciile specializate includ: servicii de plasament, asistență juridică, asistență psihologică, asistență socială, servicii medicale, etc. Majoritatea serviciilor sunt de criză, asigură intervenția de urgență, iar serviciile de lungă durată sunt insuficiente.

Totodată, serviciile specializate și cu specializare înaltă, în contextul legii cu privire la serviciile sociale, oferă servicii nu doar femeilor victime ale violenței, dar și unor categorii largi de femei (victimelor traficului, femeilor în situații de risc, etc.). Serviciile destinate victimelor violenței sunt prea puține, raportat la numărul de locuitori. Pentru a atinge standardul Consiliului Europei (1 loc de plasament pentru victimele violenței în familie la 10 000 de locuitori), Republica Moldova trebuie să dispună de 356 de locuri de adăpost (la moment sunt 181 de locuri de adăpost). La fel și centrele de zi sunt insuficiente pentru a corespunde standardului european (1 centru la fiecare 50 000 de femei).

Rata organizațiilor acreditate care prestează servicii subiecților violenței în familie este în creștere (în 2017 au fost acreditate 2 servicii, iar în 2020, numărul serviciilor care au fost evaluate și luată o decizie despre acreditare a ajuns la 11). Cu toate acestea, finanțarea lor din bugetul de stat și local nu acoperă toate nevoile centrelor și beneficiarelor. Doar 6 servicii din cele acreditate sunt finanțate din bugetul de stat sau din bugetul local, dar resursele alocate nu acoperă 100% din necesități. Chiar și în cazul prestatorilor de servicii acreditați, instituții publice, o parte din cheltuieli sunt acoperite din resursele donatorilor externi.

De remarcat faptul că femeile din grupuri marginalizate (femeile cu dizabilități, fetele orfane/din instituții rezidențiale, fetele și femeile lucrătoare ale sexului comercial, femeile cu HIV, et) au acces și mai redus la serviciile specializate din cauza vulnerabilităților acestora. Nu cunosc despre existența serviciilor specializate, nu dispun de resurse financiare pentru a ajunge la aceste servicii, sau nu există infrastructură de acces în centrele de plasament și centrele de zi.

În perioada de pandemie, a devenit clar faptul că serviciile nu sunt pregătite pentru situații de urgență și criză (inclusiv sanitară). Astfel, centrele nu sunt dotate cu camere de triere/izolare (deși standardele minime de calitate prevăd acest lucru), nu au fost alocate

resurse financiare suplimentare pentru necesitățile minime legate de pandemie, nu a fost elaborată nici o strategie de răspuns pentru astfel de situații de către autoritățile publice centrale și locale (mai ales având în vedere că numărul de îmbolnăviri este în creștere și, în același timp, și numărul de cazuri de violență este în creștere, fapt sesizat de către organizațiile nonguvernamentale).

Drept urmare, rezultatul scontat 1 al Obiectivului general 2 a fost atins parțial. În condițiile actuale, serviciul de asistență telefonică gratuită pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie (telefonul de încredere pentru femei și fete) este finanțat din bugetul de stat, precum și câteva centre care oferă servicii de plasament sunt finanțate din bugetul public, linia cu destinație specială. Autoritățile publice locale, la moment, nu planifică resurse financiare pentru serviciile dedicate subiecților violenței în familie, cu excepția contractelor de locațiune gratuită. Transferul finanțării serviciilor specializate (centre de plasament, centre de zi, etc.) către APL creează riscuri majore de închidere a centrelor sau modificare a destinației acestora, în condițiile bugetelor locale austere dar și dependența acestora de voința consilierilor locali și viziunea politică a partidului din care aceștia fac parte.

Resursele financiare alocate din bugetul public, pentru serviciile specializate pentru victimele violenței în familie nu sunt ajustate la costurile reale de întreținere și necesitățile beneficiarelor plasate. Serviciile de lungă durată sunt foarte puține și practic abilitarea economică a femeilor, care au rupt cercul violenței, este anevoioasă. 60% din costurile necesare pentru serviciile specializate oferite victimelor violenței în familie sunt acoperite de ONG-uri, din fondurile donatorilor externi.

Lipsește servicii alternative de lungă durată, necesare pentru asigurarea independenței financiare ale femeilor victime și supraviețuitoare, cum ar fi apartamentele sociale, iar activitatea centrelor de zi depinde în totalitate de donatorii externi. Perioada crizei COVID-19 a fost o mare provocare pentru oferirea serviciilor de plasament, fapt care confirmă odată în plus, necesitatea diversificării serviciilor pentru victimele violenței față de femei și violenței în familie.

Analiza indicatorilor relevanți pentru **atingerea rezultatului scontat 2** denotă faptul că sistemul medical încă nu este ajustat nevoilor subiecților violenței în familie în conformitate cu standardele internaționale. Există unele inițiative în cadrul centrelor prietenoase tinerilor, care sunt centrate mai mult pe sănătate reproductivă și oferirea informației unde se pot adresa persoanele care suferă de violență în familie. Centrele comunitare de sănătate mintală oferă informație, consiliere și referire a victimelor violenței la autoritățile publice competente și organizațiilor prestatoare de servicii.

Deși legislația actuală a Republicii Moldova reglementează controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumul ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope (Legea nr. 713 din 06.12.2001), care prevede, inclusiv, obligarea la tratament ale persoanelor dependente, mecanismul de aplicare în practică a acestuia este unul complicat, deoarece acesta se realizează doar în baza unei hotărâri a instanței de judecată. Totodată, amendamente necesare care să prevadă expres tratamentul obligatoriu al dependenței de alcool și/sau droguri în vederea reabilitării subiecților violenței în familie nu au fost operate. La fel, rămâne o mare provocare, tratamentul obligatoriu al persoanelor cu probleme de sănătate mintală, subiecți ai violenței în familie. Accesul victimelor violenței care suferă de probleme de sănătate mintală sau de diferite forme de dependențe (de multe ori ca și consecință ale violenței) este dificil dat fiind faptul că serviciile existente nu sunt pregătite pentru femeile cu tulburări psihiatrice. Nu se duce evidența dezagregată a subiecților violenței în familie care au beneficiat de tratament obligatoriu, iar numărul de subiecți ai violenței în familie care au beneficiat de serviciile de sănătate mintală și tratament narcologic nu se cunoaște sau nu se face public.

În mod corespunzător, rezultatul scontat 2 al Obiectivului general 2 nu a fost atins, dat fiind faptul că niciuna din acțiunile prevăzute pentru atingerea obiectivului specific 2.4 *Consolidarea răspunsului sistemului de sănătate la cazurile de violență în familie*, nu a fost realizată la modul practic.

Strategia conține 2 indicatori de progres pentru atingerea **rezultatului scontat 3** al Obiectivului general 2. Informația cu referire la numărul expertizelor medico-legale efectuate gratuit pentru victimele violenței în familie și violenței nu este disponibilă și nu se face publică în rapoartele de activitate ale CML.

Totodată, în 2020, fluxul persoanelor care s-au adresat la CML s-a redus. Această scădere se explică prin restricțiile de deplasare impuse în special în perioada stării de urgență, declarată în contextul pandemiei, dar și de lipsa resurselor financiare de a se deplasa, de imposibilitatea de a lăsa copii sau munca. Totodată, cu referire la cazurile de violență în familie, diferența dintre statisticile anuale nu este una semnificativă: în 2019 au fost 221 de cazuri, iar în 2020 - 183 de cazuri. Cifrele reflectă doar datele CML din Chișinău, dar ele pot fi extrapolate, deoarece cele mai multe expertize medico-legale se realizează în capitală. Totuși, dacă includem cazurile de violență în familie în structura generală, ponderea lor în 2020 este mai mare decât în 2019 (27% versus 21%). În 2019 au fost examinate 4472 cazuri, dar acestea au fost înregistrate în baza declarațiilor persoanelor/presupuselor victime și o parte din ele nu ajung să fie înregistrate și confirmate de organele competente. Cu regret, încă mai sunt situații când reprezentanții organelor de drept trimit victimele violenței în familie la CML fără a le oferi o îndreptare sau ordonanță. Respectiv, în aceste cazuri se dispun expertize extrajudiciare, care implică

costuri din partea solicitantului. În acest context, victima este nevoită să achite costul expertizei sau să renunțe la această probă în cazul în care nu și-o poate permite financiar.

Un alt indicator important de progres este numărul de cazuri de violență față de femei și violență în familie asistate pe platforma echipelor multidisciplinare. Din păcate acest indicator de progres nu este reflectat în rapoartele existente.

Se operează cu numărul apeluri, cazuri asistate la telefonul de încredere (a se vedea Figura 5).

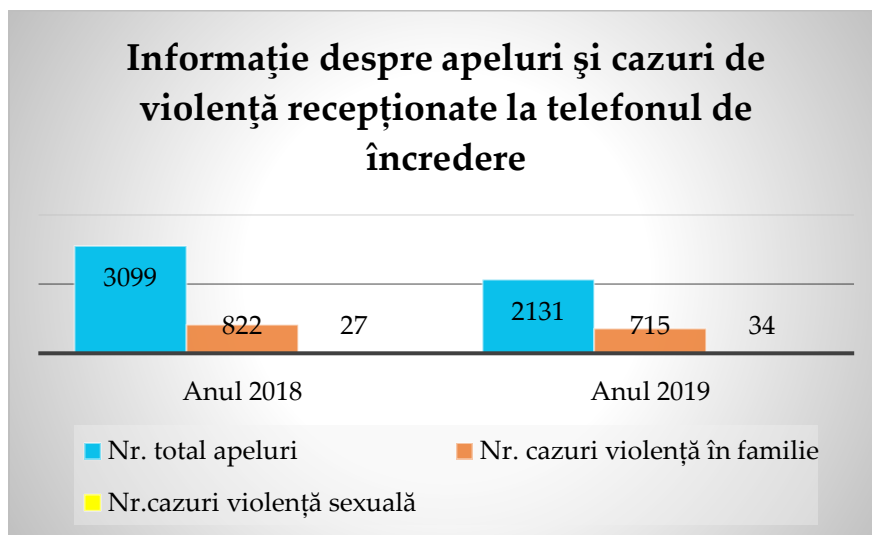


Figura 5. Numărul de apeluri, cazuri de violență în familie și violență sexuală parvenite la telefonul de încredere

Totodată, din informația prezentată de organele de drept numărul persoanelor, victime ale violenței în familie, referite către asistență și reabilitare este în creștere. În 2018 au fost desfășurate 1504 intervenții ale echipelor multidisciplinare, iar în 2019 -- 2107 (a se vedea Figura 6).

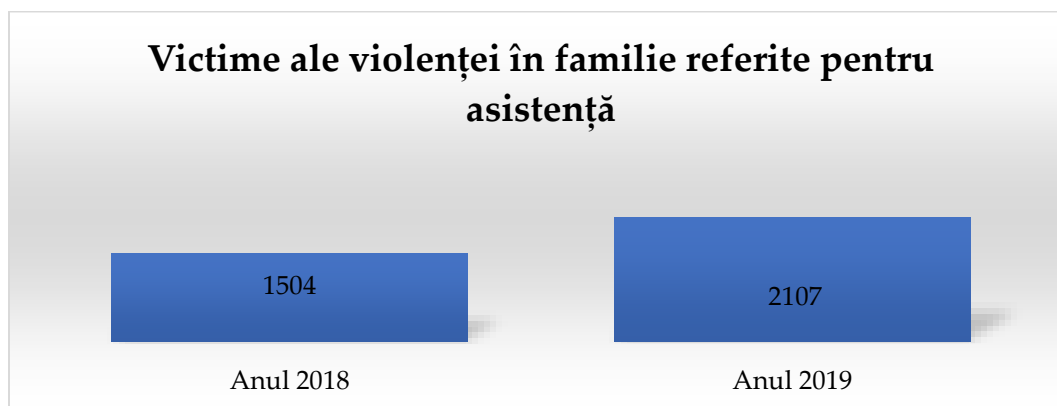


Figura 6. Victime ale violenței în familie referite de către organele de drept pentru asistență

Reieșind din considerentele expuse mai sus, rezultatul scontat 3 al Obiectivului general 2 a fost atins parțial. Deși numărul victimelor violenței în familie asistate anual este raportat de diferite autorități, instituții publice și ONG-uri și au fost realizate mai multe acțiuni pentru uniformizarea și colectarea datelor la nivel local, totuși, nu există un mecanism clar, uniformizat la nivel național, care ar prezenta situația obiectivă a intervențiilor multidisciplinare în toate cazurile de violență în familie și violență sexuală. Sistemul de protecție socială nu reflectă aceste intervenții și date la nivel național.

Analiza indicatorilor relevanți pentru atingerea **rezultatului scontat 4 al Obiectivului general 2 denotă** o infrastructură lacunară a serviciilor de protecției și asistență pentru victimele infracțiunilor privind viața sexuală în Republica Moldova. Deși cadrul legal prevede servicii pentru victimele infracțiunilor privind viața sexuală (Legea Nr. 137 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor), sunt unele ONG-uri care oferă asistență juridică, consiliere psihologică victimelor violenței sexuale. Totuși, servicii specializate la moment lipsesc. În baza analizei compatibilității normelor penale naționale referitoare la legislația privind viața sexuală cu standardele internaționale în domeniu⁷, a fost propus un proiect de lege, care vine să armonizeze legislația națională cu standardele internaționale în domeniu, dar care nu a fost aprobat până în prezent. Acest proiect de lege a deplasat acțiuni cum ar fi elaborarea metodologiei de lucru și elaborarea instrucțiunilor pentru echipa de intervenție în cazurile de violență sexuală. Deși reprezentanții organelor de drept, au fost instruiți în domeniul răspunsului comunitar coordonat la cazurile de violență în familie, pe parcursul anilor 2018-2020, în lipsa unor instrucțiuni clare sectoriale și intersectoriale, nu va fi asigurată protecția și asistența eficientă a victimelor infracțiunilor privind viața sexuală. Chiar dacă a fost elaborat un proiect de metodologie de lucru și instrucțiuni pentru echipa de intervenție în cazurile de violență sexuală de către DGUP, conjugarea eforturilor autorităților centrale: componenta de sănătate a MSMPS, Procuraturii Generale, ONG-lor este absolut necesară pentru definitivarea și aprobarea acestor documente. **Drept urmare, rezultatul scontat 4 al Obiectivului general 2 nu a fost atins.** Servicii sociale specializate pentru victimele infracțiunilor privind viața sexuală la momentul evaluării lipsesc.

Analiza indicatorilor relevanți pentru atingerea **rezultatului scontat 5** denotă o abordare segmentară, neuniformă a abilitării economice a victimelor violenței în familie.

Potrivit informației prezentate de MSMPS au fost întreprinse mai multe măsuri. La 10.02.2019 a intrat în vigoare Legea nr.105/2018 privind promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj. Urmare a acestor modificări din februarie 2019 sunt oferite

⁷ <http://lastrada.md/pic/uploaded/Raport%20de%20compatibilitate%20norme%20penale%20VS.pdf>.

subvenții lunare, egale cu 30% din salariu mediu lunar pe economie pentru anul precedent, pe un termen de 6 luni, pentru șomerii care au fost angajați. Beneficiarele acestei legi sunt și victimele violenței în familie ca o categorie specială care necesită suport suplimentar. Pentru a accesa suport suplimentar destinat victimelor violenței în familie și victimelor traficului de ființe umane, MSMPS a elaborat Metodologia privind mecanismul de referire al beneficiarilor către subdiviziunile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă și realizată o cartografiere a mediului privat, urmată de un Plan de Acțiuni pentru integrarea dimensiunii de gen. Metodologia a fost remisă tuturor structurilor teritoriale de asistență socială (la nivel raional) spre utilizare în procesul de referire a victimelor VF către subdiviziunile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă.

În anul 2019, au fost înregistrate 8 victime ale violenței în familie, 1 a fost susținută la încadrarea în câmpul muncii și 1 a beneficiat de ajutor de șomaj. Totodată, a fost realizat, cu suportul partenerilor externi, studiul „Împuternicirea economică a femeilor victime și supraviețuitoarele violenței în bază de gen”. Totuși, nu putem vorbi despre faptul că este asigurată împuternicirea socio-economică a femeilor victime și supraviețuitoare care, în continuare întâmpină dificultăți mari la capitoul independența financiară și asigurarea unui trai decent. Acest lucru s-a observat în special în condițiile actuale de pandemie, când o bună parte din femei au fost incapabile să-și asigure financiar familia (șomaj forțat, pierderea locului de muncă fără o remunerare, necesitatea de a-și achita chiria unei locuințe, lipsa unui suport financiar din partea statului, etc.).

Din aceste considerente, rezultatul scontat 5 al Obiectivului general 2 a fost atins parțial, dat fiind faptul că la momentul evaluării un cadru metodologic privind abilitarea economică a victimelor violenței în familie nu există. În vederea atingerii acestui rezultat, urmează de analizat și de inclus acțiuni suplimentare pentru a asigura independența social-economică a femeilor victime și supraviețuitoare, inclusiv dezvoltarea serviciilor de lungă durată, locuințe sociale, despre care se menționează în Strategie (pct.31). Totodată, urmează de dezvoltat și servicii privind abilitarea economică (încadrarea în câmpul muncii și suport psiho-emoțional) pentru fetele potențiale victime ale violenței în familie (fete din familii social-vulnerabile cu un istoric de abuz, din instituții rezidențiale, cu necesități speciale, etc.) care sunt în prezent prestate de unele organizații la nivel local.

Și ultimul rezultat **scontat 6 pentru atingerea Obiectivului general 2** rămâne încă o provocare. Serviciile de consiliere a cuplurilor sunt oferite la moment de către psihologi, în cadrul centrelor de asistență psihologică privată. Totodată, foarte puține organizații care oferă servicii de acest gen există în Republica Moldova și acestea sunt realizate în cadrul unor proiecte care au un caracter sporadic. Unele oficii de stare civilă solicită tinerilor la etapa de înregistrare a cererii de căsătorie să meargă și la consultația unui psiholog, dar acest lucru are un caracter atât de formal, încât tinerii nici nu realizează

esența acestei consultații. **Respectiv, rezultatul scontat 6 pentru atingerea Obiectivului general 2 a fost realizat parțial**, deoarece servicii de consiliere a cuplurilor, la nivel național, accesibile tuturor celor care au nevoie, promovate astfel încât membrii comunității să cunoască despre ele, lipsesc.

Concluzie: Analiza indicatorilor de progres a arătat că Obiectivul general 2 a fost atins parțial. Un singur rezultat scontat stabilit pentru Obiectivul general 2 nu a fost realizat, iar celelalte – au fost realizate parțial. Raportând realizarea Obiectivului general 2 din perspectiva indicatorilor de progres la gradul de realizare a acțiunilor din PA planificate pentru Obiectivul general 2 (13,3%), se reconfirmă realizarea parțială a obiectivului dat.

Domeniile și intervențiile prioritare pentru următorul plan de acțiuni trebuie să vizeze:

- dezvoltarea serviciilor specializate de scurtă și lungă durată în conformitate cu standardele internaționale în domeniu;
- pregătirea centrelor de plasament pentru situații de criză, inclusiv pentru situația COVID-19 și asigurarea acestora cu resursele necesare;
- facilitarea accesului femeilor la serviciile specializate;
- consolidarea răspunsului sistemului de sănătate la cazurile de violență în familie, ajustarea sistemului medical nevoilor specifice subiecților violenței în familie;
- elaborarea unui mecanism clar, uniformizat, care să asigure răspunsul multidisciplinar prompt și eficient la cazurile de violență în familie și violență sexuală;
- dezvoltarea serviciilor specializate pentru victimele infracțiunilor privind viața sexuală;
- elaborarea și implementarea cadrului metodologic pentru abilitarea economică a victimelor violenței față de femei și violenței în familie;
- dezvoltarea și pilotarea în parteneriat cu autoritățile publice locale a conceptului de "locuințe sociale", model de susținere pe termen lung și abilitare economică a femeilor victime și supraviețuitoare.

Rezultatele scontate ale Obiectivului general 3 sunt:

- 1) Intervenție promptă și eficientă a organelor de drept și ordine publică și securitate publică în cazurile de violență față de femei și violență în familie, asigurând protecția victimei centrată pe prevenirea riscurilor pentru viața și sănătatea acesteia și a copiilor ei;
- 2) Asigurarea investigării infracțiunilor cu caracter sexual în corespundere cu standardele internaționale;

- 3) Îmbunătățirea instrumentarului de lucru al organelor cu competențe de consiliere și resocializare a agresorilor familiari, inclusiv pentru persoanele condamnate, aflate în detenție.

Analiza indicatorilor de progres relevanți pentru **rezultatul scontat 1** demonstrează că chiar dacă numărul de cazuri de violență în familie raportate poliției este în continuă creștere ⁸, modificarea cadrului legislativ în 2016 prin completarea Codului contravențional cu art. 78¹ **a dus la scăderea cu aproximativ 50% a numărului de cazuri de violență în familie calificate drept infracțiuni** (Figura 7). Totodată, criteriul de bază luat în considerație la calificarea actelor de violență în familie este gradul vătămarilor corporale, fapt confirmat și de rezultatele discuției cu angajații poliției, potrivit cărora „*Se aplică pedeapsa mă refer la pedepse contravenționale, conform art. 78¹ Cod contravențional dacă sunt leziuni neînsemnate, dar deja dacă sunt leziuni medii și grave, se pornește cauză penală, conform art. 201¹ Cod penal. Provocarea este când nu avem rapoarte de expertiză medico-legală... 88% din victimele care se adresează la noi sunt din familii social vulnerabile și refuză să meargă să treacă examenul medico-legal. Polițistul la fața locului, indică în formularul de evaluare a riscurilor că sunt leziuni vizibile, dar în lipsa unui raport de constatare medico-legală, asta nu este suficient pentru a întocmi un proces-verbal și a sancționa agresorul. Noi folosim așa o modalitate, solicităm prin 112 ambulanța, care venind la fața locului, descrie și leziunile în examenul obiectiv. Ulterior, în baza extrasului medical, se solicită expertiza medico-legală...*”

Potrivit practicii de activitate a organelor de drept în cazurile de violență în familie, un număr mare de acte de violență în familie, care produc suferință fizică, nu se soldează cu leziuni care ar permite încadrarea, în modul corespunzător, într-un anumit grad de gravitate a vătămării integrității corporale sau a sănătății. Respectiv, aceste fapte prejudiciabile rămân în afara cadrului legal care sancționează actele de violență în familie. Aceste situații contravin prevederilor standardelor internaționale în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie, care impun necesitatea aplicării măsurilor punitive pentru orice act de violență fizică, psihologică, sexuală, economică împotriva altei persoane.

⁸ http://politia.md/sites/default/files/ni_violenta_in_familie_12_luni_2019_pagina_web_a_igp.pdf.

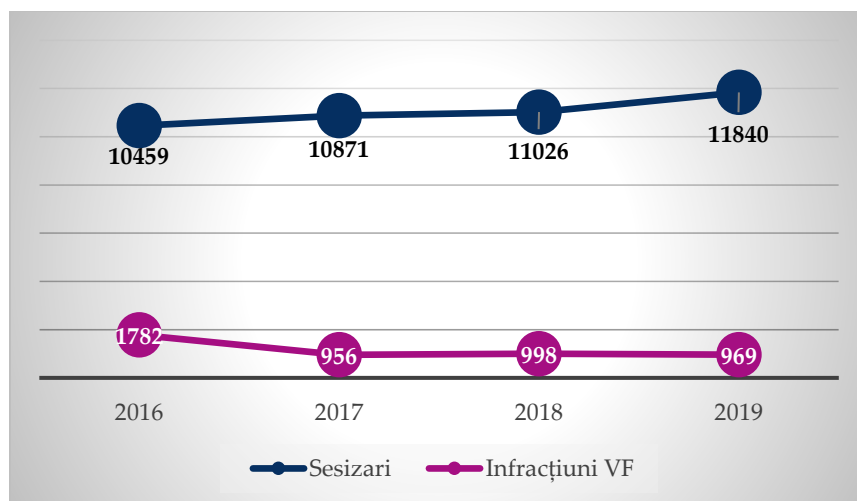


Figura 7. Dinamica sesizărilor și infracțiunilor de violență în familie

Totodată, analiza datelor privind rezultatele examinării dosarelor în care se incriminează infracțiuni de violență în familie relevă faptul că în anul 2018, din numărul total de acte de violență în familie calificate drept infracțiuni, au fost examinate în instanțe de judecată 620 de cauze penale (inclusiv pentru încălcarea ordonanțelor de protecție) în anul 2018⁹ și 482 de cauze penale în anul 2019¹⁰. **Analiza informației privind sentințele aplicate demonstrează prevalența pedepselor neprivative de libertate.**

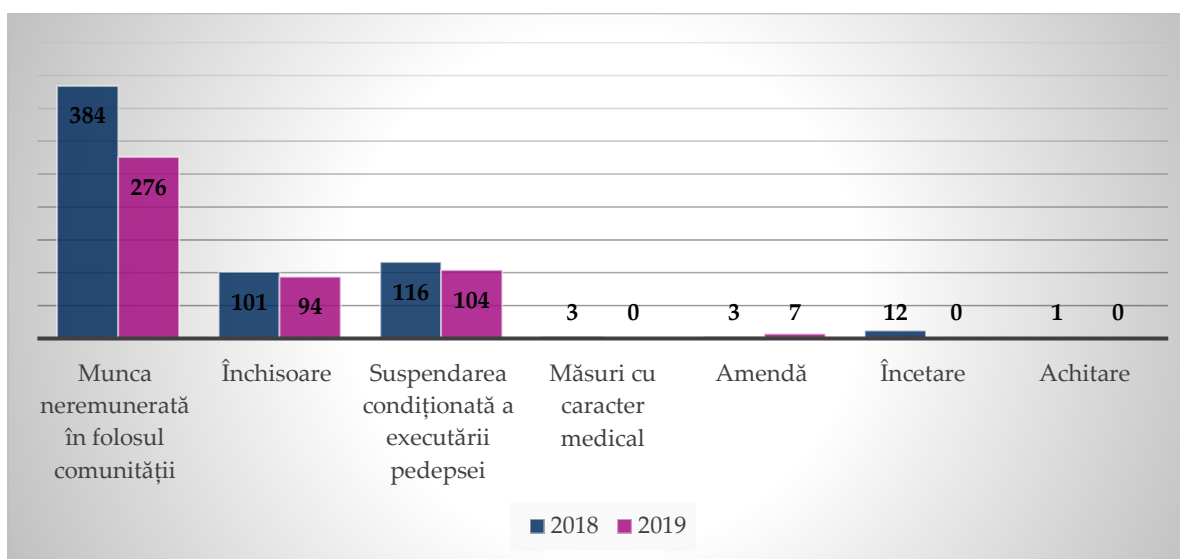


Figura 8. Pedepsele aplicate pentru acte de violență în familie

9

<http://aaij.justice.md/files/document/attachments/violen%C8%9Ba%20%C3%AEn%20familie%20%28art.201%C2%B9Cod%20penal%29%20%C8%99i%20neexecutarea%20m%C4%83surilor%20din%20ordonan%C8%9Ba%20de%20protec%C8%9Bie%20a%20victimei%20violen%C8%9Bei%20%C3%AEn%20familie%20%28art.320%C2%B9%20Cod%20penal%29-converted%281%29.pdf>.

¹⁰ <http://aaij.justice.md/files/document/attachments/violenta%20%C3%AEn%20familie%202019.pdf>.

Datele prezentate supra sunt confirmate, inclusiv, de discuția cu reprezentanții poliției, potrivit cărora *„Sunt rezerve la aplicarea arestului contravențional, unde contravenienților mereu li se aplică muncă cu toate că unora li s-a mai aplicat această pedeapsă în repetate rânduri. Se tergiversează examinarea cauzelor în instanță... ceea ce duce la pierderea încrederii victimei în aplicarea justiției. În unele raioane nu este judecătorie, iar toți actorii trebuie să se prezinte în instanța de judecată din alt oraș, ceea ce face imposibil de a reține contravenienții pentru 24 ore (ex. art. 435 Cod contravențional).”* Membrii CN, care au participat la discuțiile focus-grup au menționat că *„în cadrul executării pedepsei contravenționale (munca neremunerată în folosul comunității) ar fi oportun de inclus ca o pedeapsă complementară și obligativitatea agresorului de a urma cursurile pentru agresori (mai ales în condițiile actuale când consilierile agresorilor pot fi realizate online).”*

În perioada anilor 2017-2019, numărul ordinelor de restricție de urgență emise de poliție este în continuă creștere. Datele IGP arată o creștere dublă a numărului ordinelor de restricție de urgență de la 2161 în 2017 la 4250 în 2019¹¹. Totodată, **numărul ordonanțelor de protecție emise de instanțele de judecată a scăzut de la 878 în anul 2017 la 710 în anul 2019.** În baza cererilor victimelor violenței în familie, în 2019, în cadrul urmăririi penale, în conformitate cu prevederile art.215¹ Cod de procedură penală, au fost înaintate 321 demersuri privind aplicarea măsurilor de protecție a victimelor violenței în familie¹². O problemă rămâne numărul ordonanțelor de protecție încălcate, care în anul 2019 a constituit 288 sau 40,5% din numărul total de ordonanțe de protecție. **Această tendință demonstrează eficiența limitată a mecanismului de supraveghere a executării ordonanțelor de protecție.** Totuși, pe fapte de încălcare a ordonanței de protecție, în anul 2019 a fost pornită urmărirea penală în 288 cauze penale privind art. 320/1 Cod penal – neexecutarea măsurilor din ordonanța de protecție a victimei violenței în familie, comparativ cu 408 în 2018.¹³

Reieșind din cele expuse mai sus, rezultatul scontat 1 al Obiectivului general 3 a fost atins parțial, în condițiile în care, chiar dacă numărul ordinelor de restricție de urgență aplicate a crescut de două ori, accesul femeilor la justiție penală continuă să fie limitat, iar agresorii familiari se bucură de impunitate sau pedepse care nu sunt de natură să schimbe comportamentul agresorilor. Este importantă, în acest sens, recomandarea Comitetului CEDAW în observațiile finale la cel de-al șaselea raport periodic al Republicii Moldova, potrivit căreia **statului îi este recomandată modificarea art. 78/1 din Codul**

¹¹ http://politia.md/sites/default/files/ni_violenta_in_familie_12_luni_2019_pagina_web_a_igp.pdf.

¹² <http://www.procuratura.md/file/Raport%20public%20Procuratura%202019%20rectificat%2004.05.2020%20.pdf>.

¹³ <http://www.procuratura.md/file/Raport%20public%20Procuratura%202019%20rectificat%2004.05.2020%20.pdf>.

contravențional în vederea excluderii prevederilor care liberează agresorii familiali de răspunderea penală.

Strategia conține doar doi indicatori de progres pentru **rezultatul scontat 2** din Obiectivul general 3. Numărul infracțiunilor privind viața sexuală a crescut cu 33 cazuri (5,4%) în 2019 față de 2018¹⁴, și anume violurile cu 65 cazuri (24,44%). Date privind rata condamnărilor în cazurile de violență sexuală nu sunt făcute publice.

Analiza datelor prezentate de AAIJ privind rata condamnărilor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală (Anexa 3) indică faptul că în anii 2018 și 2019, AAIJ a colectat date doar privind infracțiunile de viol și acțiuni violente cu caracter sexual. Astfel, în cazul infracțiunilor de viol, în anul 2019, din 155 de cauze pe rol, doar în 46 de cauze a fost pronunțată o sentință de condamnare. Totodată, pentru anul 2019, informația despre tipul sentinței lipsește. În anul 2020, aplicarea modulelor corespunzătoare din PIGD, a permis extragerea datelor statistice privind toate infracțiunile privind viața sexuală. Rata condamnărilor pentru infracțiunile privind viața sexuală este redusă. Pedepse privative de libertate sunt aplicate în anul 2020 preponderent pentru infracțiunile de viol, acțiuni violente cu caracter sexual, raportul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani, acțiuni perverse. Pentru infracțiunea de hărțuire sexuală, în prima jumătate a anului 2020, nu a fost pronunțată nici o sentință de condamnare. Îngrijorător rămâne numărul dosarelor restante la sfârșitul perioadei de raportare.

Instruirile polițiștilor, procurorilor și judecătorilor în domeniul aplicării legislației privind viața sexuală au loc cu o regularitate. Pentru atingerea rezultatului scontat 2 a fost realizată o acțiune, care nu a fost prevăzută în Planul de acțiuni, și anume analiza compatibilității normelor penale naționale referitoare la legislația privind viața sexuală cu standardele internaționale în domeniu¹⁵. Cu toate acestea, proiectul de lege propus în rezultatul analizei specificate supra nu a fost adoptat până acum.

Drept urmare, rezultatul scontat 2 din Obiectivul general 3 a fost atins parțial, fiind realizate instruirile corespunzătoare a polițiștilor, procurorilor și judecătorilor în domeniul aplicării legislației privind viața sexuală. Rezultatul nu poate fi considerat atins din perspectiva ajustării cadrului legislativ la standardele internaționale în domeniu și a elaborării instrucțiunilor practice în vederea eficientizării investigării infracțiunilor cu caracter sexual și alinierii acestora la standardele internaționale.

¹⁴ <http://www.procuratura.md/file/Raport%20public%20Procuratura%202019%20rectificat%2004.05.2020%20.pdf>.

¹⁵ <http://lastrada.md/pic/uploaded/Raport%20de%20compatibilitate%20norme%20penale%20VS.pdf>.

Analiza indicatorilor de progres aferenți **rezultatului scontat 3** din Obiectivul general 3 a arătat că numărul agresorilor familiari care beneficiază de programe probaționale sau care sunt referiți la centre de asistență și consiliere a agresorilor familiari este redus în comparație cu numărul total al infracțiunilor și contravențiilor de violență în familie. Potrivit datelor prezentate de INP, în anul 2018 - 19 subiecți, anul 2019 - 89 subiecți și prima jumătate a anului 2020 - 15 subiecți ai probațiunii au participat la programe probaționale destinate agresorilor familiari. Potrivit celor relatate de reprezentantul INP, *„Programul probațional pentru agresorii familiari este implementat de aproximativ 3 ani. Este unul din cele mai bune și vaste programe implementate cu succes...Provocările de bază țin de număr limitat de centre pentru agresori, la care ar putea fi referiți agresorii familiari. La fel, noile modificări privind monitorizarea electronică a agresorilor familiari obligați să respecte anumite măsuri de protecție, vor fi o provocare pentru sistem. În acest sens, cooperarea eficientă între toți actorii din sectorul justiției este crucială. O altă provocare ține de COVID-19. Pe durata restricțiilor, aplicarea programelor probaționale a fost amânată.”*

Datele oferite de INP, de asemenea, relevă că în anul 2018, 14 agresori familiari au fost referiți la servicii specializate de asistență și consiliere a agresorilor; în anul 2019 – 20 de agresori familiari, iar în prima jumătate a anului 2020 – 6 subiecți ai probațiunii. Discuțiile cu reprezentanții centrelor pentru agresori au relevat faptul că *„Marea majoritate a agresorilor sunt referiți de către organele de probațiune, de instanța de judecată, în cadrul executării ordonanței de protecție. Totodată, agresorii pot veni benevol sau ca urmare a discuțiilor cu polițiștii (acei agresori care sunt la evidența poliției ca agresori familiari) și referiți de echipele multidisciplinare. Nivelul de referire și participare a agresorilor familiari depinde în mare măsură de parteneriatele stabilite dintre organizațiile prestatoare de servicii cu organele competente la nivel local (probațiune, poliție, echipe multidisciplinare, instanțe de judecată).”*

Respectiv, rezultatul scontat 3 a fost atins parțial. Chiar dacă au fost create încă trei centre de asistență și consiliere a agresorilor familiari și dezvoltate programe probaționale pentru agresori, rezultatul nu poate fi considerat atins din perspectiva numărului de persoane care participă la programe probaționale sau care sunt referite la centrele de asistență și consiliere a agresorilor.

Concluzie: Din punct de vedere al realizării indicatorilor de progres, **Obiectivul general 3 a fost atins parțial. Toate rezultatele scontate stabilite pentru Obiectivul general 3, la fel, au fost realizate parțial.** Raportând realizarea Obiectivului general 3 din perspectiva indicatorilor de progres la gradul de realizare a acțiunilor din PA planificate pentru Obiectivul general 3 (23%), se reconfirmă realizarea parțială a obiectivului dat.

Principalele domenii pentru analiză și considerare în procesul elaborării noului plan de acțiuni trebuie să țină de:

- asigurarea accesului deplin al femeilor la justiție penală
- eliminarea impunității agresorilor familiari
- alinierea cadrului legislativ în domeniul violenței sexuale și a practicilor de intervenție la standardele internaționale
- asigurarea creșterii numărului agresorilor familiari care participă la programe probaționale specializate
- asigurarea obligativității participării agresorilor familiari la programe de corectare a comportamentului.

Rezultatele scontate ale Obiectivului general 4 sunt:

- 1) Domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie este integrat în politicile sectoriale;
- 2) Mecanismul multidisciplinar funcțional pentru răspunsul coordonat la cazurile de violență axat pe proceduri comune de intervenție;
- 3) Resurse financiare planificate și alocate de către autoritățile publice centrale cu competențe în domeniu;
- 4) Autoritățile administrației publice locale planifică și alocă resurse financiare suficiente dezvoltării/menținerii serviciilor sociale pentru subiecții violenței în familie;
- 5) Dezvoltarea și asigurarea funcționalității sistemului informațional automatizat de evidență și monitorizare a cazurilor de violență față de femei și violență în familie interconectat (protecție socială, ordine publică, justiție, educație, sănătate);
- 6) Organizațiile necomerciale dispun de prerogativa de monitorizare a cazurilor de violență în familie în vederea asigurării implementării adecvate a legislației în cazurile de violență față de femei și violență în familie;
- 7) Autoritățile administrației publice centrale dispun de date statistice actualizate anual care reflectă dinamica fenomenului violenței față de femei și violenței în familie;
- 8) Sistem eficient de monitorizare a domeniului de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie;
- 9) Clasificarea bugetară reflectă abordarea multisectorială pentru prevenirea și combaterea violenței în familie și a violenței față de femei în toate autoritățile cu competențe în domeniu.

Analiza indicatorilor de progres relevanți **pentru Obiectivul general 4** relevă următoarele:

- dat fiind faptul că obiectivele de prevenire și combatere a violenței în familie au fost incluse într-un număr foarte redus de documentele de politici sectoriale,

numărul politicilor sectoriale care includ domeniul de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie a rămas aproape neschimbat;

- informația privind quantumul resurselor financiare planificate/alocate/cheltuite per autoritate cu competențe în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie nu a fost făcută publică și nu a putut fi analizată;
- sistemul informațional automatizat intersectorial nu a fost dezvoltat și nu este funcțional;
- cadrul normativ în vederea asigurării abordării multidisciplinare de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie a fost revizuit doar în partea elaborării proiectului instrucțiunii privind mecanismul de cooperare intersectorială în cazurile de violență în familie și consultării acesteia cu echipele multidisciplinare teritoriale și comunitare;
- pe durata implementării Planului de acțiuni au fost elaborate studii statistice și cercetări în domeniul violenței față de femei și a violenței în familie preponderent de societatea civilă și organizații internaționale.

Totodată, analiza rezultatelor scontate ale Obiectivului general 4 relevă faptul că majoritatea acestora nu au fost atinse.

Domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie este integrat într-o măsură limitată în politicile sectoriale. Potrivit reprezentantului MSMPS, domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie este integrat în următoarele documente de politici sectoriale:

- Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pentru anii 2017-2021 și Planul de acțiuni privind implementarea acesteia
- Programul național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive pentru anii 2018-2022
- Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018–2022.

Drept urmare, rezultatul scontat 1 al Obiectivului general 4 nu poate fi considerat atins integral.

Mecanismul multidisciplinar pentru răspunsul coordonat la cazurile de violență axat pe proceduri comune de intervenție încă nu este funcțional. Până la etapa actuală a fost elaborat un proiect de instrucțiune privind mecanismul intersectorial de intervenție în cazurile de violență în familie, care va fi aprobată până la finele anului 2020. **Reieșind din aceste considerente, rezultatul scontat 2 al Obiectivului general 4 poate fi considerat atins parțial.**

Resursele financiare planificate și alocate de către autoritățile publice centrale cu competențe în domeniu sunt insuficiente pentru dezvoltarea și menținerea serviciilor sociale pentru subiecții violenței în familie, dar și pentru alte domenii, precum sunt sensibilizarea opiniei publice privind gravitatea fenomenului violenței în familie/violenței față de femei, crearea unui cadru instituțional eficient de cooperare în cazurile de violență în familie/violență față de femei, etc. **Drept urmare, rezultatul scontat 3 al Obiectivului general 4 nu este atins.**

Autoritățile administrației publice locale, de cele mai dese ori, nu planifică și, cu certitudine, nu alocă resurse financiare suficiente dezvoltării/menținerii serviciilor sociale pentru subiecții violenței în familie, fapt confirmat de reprezentantul MSMPS, potrivit căruia „*autoritățile publice locale de nivelul I și II, atunci când planifică și aprobă bugetul local, nu includ obiective de prevenire și combatere a violenței și a serviciilor sociale. Acest fapt se datorează mai multor cauze: consilierii nu sunt informați și sensibilizați cu privire la prevenirea și combaterea violenței, nu există o evaluare a necesităților pe domeniu, inclusiv a serviciilor sociale și a costurilor acestora...*” **Din acest considerent, rezultatul scontat 4 al Obiectivului general 4 nu poate fi considerat atins.**

Sistemul informațional automatizat de evidență și monitorizare a cazurilor de violență față de femei și violență în familie interconectat (protecție socială, ordine publică, justiție, educație, sănătate) nu a fost dezvoltat și, respectiv, nu este funcțional. **Drept urmare, rezultatul scontat 5 al Obiectivului general 4 nu este atins.**

Organizațiile necomerciale dispun de prerogativa de monitorizare a cazurilor de violență în familie în vederea asigurării implementării adecvate a legislației în cazurile de violență față de femei și violență în familie. Cu toate acestea, accesul limitat la informație, precum lipsa datelor statistice comprehensive colectate de toate autoritățile cu competențe în domeniu, împiedică monitorizarea eficientă a aplicării corespunzătoare a legislației în cazurile de violență în familie. **Drept urmare, rezultatul scontat 6 al Obiectivului general 4 a fost atins parțial.**

Autoritățile administrației publice centrale dispun de date statistice anuale insuficiente care ar reflecta dinamica fenomenului violenței față de femei și a violenței în familie, iar sistemul de monitorizare a domeniului de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie este ineficient, inclusiv, din lipsa mecanismului intersectorial de intervenție în cazurile de violență în familie. **Corespunzător, rezultatele scontate 7 și 8 ale Obiectivului general 4 nu sunt atinse.**

Clasificarea bugetară încă nu reflectă abordarea multisectorială pentru prevenirea și combaterea violenței în familie și a violenței față de femei în toate autoritățile cu

competențe în domeniu. **Drept urmare, rezultatul scontat 9 al Obiectivului general 4 nu a fost atins.**

Concluzie: Analiza indicatorilor de progres a arătat că Obiectivul general 4, în mare parte, nu a fost atins. Doar trei rezultate scontate pot fi considerate atinse parțial, celelalte 5 – nefiind realizate. Raportând realizarea Obiectivului general 4 din perspectiva indicatorilor de progres la gradul de realizare a acțiunilor din PA planificate pentru Obiectivul general 4 (35,5%), atestăm o disconcordanță între constatări. Gradul cel mai înalt de realizare a acțiunilor planificate a fost atestat la Obiectivul general 4, iar majoritatea rezultatelor scontate și a indicatorilor de progres nu au fost atinse. Una din explicații ține de faptul că o serie de acțiuni din Obiectivul general 4 nu sunt corelate sau au un impact minor asupra atingerii rezultatelor și a indicatorilor de progres pentru obiectivul dat.

Domeniile pentru analiză și considerare în procesul elaborării noului plan de acțiuni trebuie să țină de:

- includerea obiectivelor de prevenire și combatere a violenței în familie în documentele de politici sectoriale;
- prioritizarea de către autoritățile administrației publice locale a resurselor financiare suficiente dezvoltării/menținerii serviciilor sociale pentru subiecții violenței în familie și pentru alte activități aferente cum ar fi activități de informare și prevenire;
- dezvoltarea și asigurarea funcționalității sistemului informațional automatizat de evidență și monitorizare a cazurilor de violență față de femei și violență în familie interconectat;
- colectarea și prezentarea anuală a datelor statistice care reflectă dinamica fenomenului violenței față de femei și violenței în familie de către toate autoritățile publice centrale și locale cu competențe în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, inclusiv, evidența subiecților violenței în familie care au beneficiat de servicii de sănătate mintală și tratament narcologic;
- includerea în clasificarea bugetară a abordării multisectoriale pentru prevenirea și combaterea violenței în familie și a violenței față de femei.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Urmare a evaluării intermediare externe a implementării Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pentru perioada 2018-2023 și a gradului de implementare a PA pentru perioada 2018-2020, formulăm următoarele concluzii.

Concluzii generale:

- Domeniul violenței față de femei și a violenței în familie este unul foarte actual și sensibil pentru Republica Moldova. Respectiv, Strategia rămâne a fi un document de politici publice foarte necesar, relevant și care urmează a fi implementat cât mai eficient, în conformitate cu standardele naționale și internaționale în domeniu.
- Impactul determinat de implementarea Strategiei este dificil de măsurat din mai multe considerente: 1. Nu este asigurată legătura logică între rezultatele scontate și indicatorii de progres, care ar permite evaluarea calitativă a gradului de realizare a strategiei, 2. Insuficiența datelor calitative și cantitative, care ar permite o mai bună planificare, monitorizare și evaluare a gradului de implementare a strategiei; 3. A trecut doar jumătate de perioadă planificată pentru implementarea Strategiei, fapt care reduce posibilitatea atingerii obiectivelor majore și durabile ale Strategiei.
- Analiza intermediară a implementării Strategiei și realizării obiectivelor generale a atestat implementarea parțială a Strategiei și atingerea parțială a celor patru obiective generale.
- Din cele 70 de acțiuni incluse în PA pentru perioada 2018-2020, au fost realizate integral doar 17. Restul acțiunilor au fost realizate parțial sau rămân nerealizate. Mai multe acțiuni planificate în PA au fost amânate pentru următoarea perioadă de implementare.
- Media gradului de realizare integrală a PA privind implementarea Strategiei constituie 24%. Cel mai înalt grad de realizare integrală a PA se atestă la Obiectivul general 4 - Dezvoltarea politicilor integrate în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie, bazate pe cooperare multisectorială și colectare a datelor – 35,3%, iar cel mai redus – la Obiectivul general 2 - Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie – 13,3%.
- Toate acțiunile au fost realizate în parteneriat și cu suportul substanțial al organizațiilor internaționale și a organizațiilor non-guvernamentale din resursele financiare ale partenerilor externi.

Concluzii la Obiectivul general 1 - Prevenirea violenței față de femei și a violenței în familie prin promovarea toleranței zero față de fenomen în vederea diminuării acestuia în R. Moldova:

- Lipsesc activități continue de prevenire, atât la nivel central, cât și la cel local, și în special pentru grupurile de fete și femei care nu au acces la informație sau au acces redus. Acest lucru a devenit și mai actual în condițiile de pandemie, când au fost impuse restricții de deplasare, nivelul de informare a scăzut, accesul la servicii a devenit și mai dificil.
- Resursele financiare pentru realizarea campaniilor de prevenire continue, atât în bugetele autorităților centrale, cât și a celor locale, nu sunt planificate.
- Accesul fetelor și femeilor din grupurile vulnerabile la informația despre violența față de femei, drepturile lor și accesul la servicii continuă să persiste.
- Predomină o reticență mare a femeilor și fetelor de a se adresa la specialiștii competenți datorată atitudinii discriminatorii a acestor și stereotipurilor existente de blamare a victimelor.
- Nivelul de raportare /sesizare este determinat de creșterea nivelului de încredere în autorități, sporirea nivelului de informare, dar și profesionalismul lor.
- Metodologia de formare continuă a echipelor multidisciplinare și asigurarea funcționalității acestora pentru a asigura intervenția promptă și coordonată pe cazurile de violență rămâne nerealizată.
- Centrele de sănătate prietenoase tinerilor și centrele comunitare de sănătate mintală se implică, în limitele competențelor și resurselor financiare și umane disponibile în activități de prevenire, consiliere, suport și referire și aceste practici trebuie continuate și consolidate.
- Strategiile de dezvoltare socio-economică raionale nu conțin obiective privind prevenirea și combaterea violenței în familie și violenței împotriva femeilor.

Concluzii la Obiectivul general 2 - Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie:

- Numărul serviciilor specializate de scurtă și lungă durată pentru victimele violenței în familie sunt încă insuficiente în Republica Moldova.
- Rata organizațiilor acreditate care prestează servicii subiecților violenței în familie este în creștere. Cu toate acestea, finanțarea lor din bugetul de stat și local nu acoperă toate nevoile centrelor și beneficiarelor.
- Transferul finanțării serviciilor specializate (centre de plasament, centre de zi, etc.) către APL creează riscuri majore de închidere a centrelor sau modificarea destinației acestora, în condițiile bugetelor locale austere dar și dependența

acestora de voința consilierilor locali și viziunea politică a partidului din care aceștia fac parte.

- Resursele financiare alocate din bugetul public, pentru serviciile specializate pentru victimele violenței în familie nu sunt ajustate la costurile reale de întreținere și necesitățile beneficiarelor plasate.
- Accesul victimelor violenței care suferă de probleme de sănătate mintală sau de diferite forme de dependențe (de multe ori ca și consecințe ale violenței) este dificil dat fiind faptul că serviciile existente nu sunt pregătite pentru femeile cu tulburări psihiatrice.
- Infrastructură serviciilor de protecției și asistență pentru victimele infracțiunilor privind viața sexuală în Republica Moldova este lacunară, iar serviciile specializate lipsesc.

Concluzii la Obiectivul general 3 - Eficientizarea procesului de investigare și urmărire în justiție a actelor de violență față de femei și de violență în familie:

- Modificarea cadrului legislativ în 2016 prin completarea Codului contravențional cu art. 78¹ a dus la scăderea cu aproximativ 50% a numărului de cazuri de violență în familie calificate drept infracțiuni.
- Analiza informației privind sentințele aplicate în cazurile de violență în familie demonstrează prevalența pedepselor neprivative de libertate.
- În perioada anilor 2017-2019, numărul ordinelor de restricție de urgență emise de poliție este în continuă creștere.
- O problemă rămâne numărul ordonanțelor de protecție încălcate, care în anul 2019 a constituit 288 sau 40,5% din numărul total de ordonanțe de protecție. Această tendință demonstrează eficiența limitată a mecanismului de supraveghere a executării ordonanțelor de protecție.
- Cadrul legislativ și normativ în domeniul infracțiunilor privind viața sexuală nu este ajustat la standardele internaționale în domeniu.
- Pedepse privative de libertate sunt aplicate în anul 2020 preponderent pentru infracțiunile de viol, acțiuni violente cu caracter sexual, raportul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani, acțiuni perverse. Pentru infracțiunea de hărțuire sexuală, în prima jumătate a anului 2020, nu a fost aplicată nici o sentință de condamnare. Îngrijorător rămâne numărul dosarelor restante la sfârșitul perioadei de raportare.
- Chiar dacă au fost create încă trei centre de asistență și consiliere a agresorilor familiari și dezvoltate programe probaționale pentru agresori, numărul agresorilor familiari care participă la programe probaționale sau care sunt referite la centrele de asistență și consiliere a agresorilor este redus în comparație cu numărul total al dosarelor penale sau contravenționale privind violența în familie.

Concluzii la Obiectivul general 4 - Dezvoltarea politicilor integrate în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie, bazate pe cooperare multisectorială și colectare a datelor:

- Resursele umane, financiare și capacitățile instituționale insuficiente nu permit o bună realizare și coordonare a acțiunilor de prevenire și combatere a violenței la nivel central și local.
- Resurse financiare insuficiente alocate pentru realizarea eficientă a strategiei, în special, pentru instruirea diferitor categorii de grupuri profesionale, dezvoltarea și diversificarea serviciilor destinate subiecților violenței în familie, violenței față de femei.
- Numărul politicilor sectoriale care includ domeniul de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie este foarte limitat și ține, în special, de politici în domeniul egalității de gen și drepturilor omului.
- Sistemul informațional automatizat intersectorial nu a fost dezvoltat și nu este funcțional.
- Mecanismul intersectorial de intervenție în cazurile de violență în familie a fost dezvoltat, însă, nu este aprobat și implementat.
- Autoritățile administrației publice centrale dispun de date statistice anuale insuficiente care ar reflecta dinamica fenomenului violenței față de femei și a violenței în familie, iar sistemul de monitorizare a domeniului de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie este inefficient, inclusiv, din lipsa mecanismului intersectorial de intervenție în cazurile de violență în familie.
- Clasificarea bugetară încă nu reflectă abordarea multisectorială pentru prevenirea și combaterea violenței în familie și a violenței față de femei de către toate autoritățile cu competențe în domeniu.

Recomandări generale:

- Pentru evaluarea impactului Strategiei, este necesară formularea indicatorilor de impact și asigurarea lanțului logic între rezultatele scontate și indicatorii de progres a documentului de politici, precum și stabilirea valorilor țintă pentru fiecare indicator de progres.
- Revizuirea listei acțiunilor care au fost incluse în PA pentru 2018-2020 și au rămas nerealizate și, după caz, includerea acestora în planul de acțiuni pentru următoarea perioadă strategică.
- Elaborarea participativă a următorului PA pentru 2021-2023 cu implicarea atât a femeilor afectate de violență, a persoanelor din grupuri vulnerabile/marginalizate,

cât și a profesioniștilor responsabili de acest domeniu (polițiști, asistenți sociali, lucrători medicali, autorități publice locale de nivelul I și II, ONG-urilor, etc.).

- Dezvoltarea parteneriatelor publice private dintre autorități publice locale și centrale și organizații non-guvernamentale și implicarea autorităților publice locale.
- Includerea în următorul PA a acțiunilor necesare pentru asigurarea unui răspuns eficient la cazurile de violență în familie în contextul pandemiei și a stărilor de urgență.

Recomandări pentru Obiectivul general 1:

- Eliminarea barierelor și stigmei care descurajează femeile să raporteze cazuri de violență în bază de gen către autoritățile competente, inclusiv prin campanii de sensibilizare și instruire pentru lucrători din domeniul justiției și poliției.
- Includerea obiectivelor de prevenire și combatere a violenței în familie în politicile publice locale, planificarea bugetară și alocarea resurselor financiare ale acestora.
- Asigurarea continuă a activităților de prevenire, includerea fetelor și femeilor din grupurile vulnerabile în activități de informare și sensibilizare.
- Stabilirea unor indicatori de rezultat relevanți pentru a măsura sporirea nivelului de informare, a încrederii femeilor, victime și potențiale victime în autoritățile publice cu competențe în domeniu și a nivelului de raportare/sesizare.
- Instruirea centralizată inițială și continuă a specialiștilor cu competențe în domeniu, includerea obligatorie a subiectelor de prevenire și combatere a violenței în programele de studiu și curriculum de formare.
- Elaborarea metodologiei de formare continuă a echipelor multidisciplinare și asigurarea funcționalității acestora.

Recomandări pentru Obiectivul general 2:

- Modificarea cadrului normativ pentru a permite finanțarea domeniului de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie și instruirea autorităților publice centrale și locale în evaluarea necesităților, planificarea și alocarea banilor publici.
- Dezvoltarea serviciilor specializate de scurtă și lungă durată în conformitate cu standardele internaționale în domeniu.
- Pregătirea centrelor de plasament pentru situații de criză, inclusiv pentru situația COVID-19 și asigurarea acestora cu resursele necesare și facilitarea accesului femeilor la serviciile specializate.
- Consolidarea răspunsului sistemului de sănătate la cazurile de violență în familie, ajustarea sistemului medical nevoilor specifice subiecților violenței în familie.

- Elaborarea unui mecanism clar, uniformizat, care să asigure răspunsul multidisciplinar prompt și eficient la cazurile de violență în familie și violență sexuală.
- Dezvoltarea serviciilor specializate pentru victimele infracțiunilor privind viața sexuală.
- Implementarea eficientă a cadrului metodologic pentru abilitarea economică a victimelor violenței față de femei și violenței în familie.
- Dezvoltarea și pilotarea în parteneriat cu autoritățile publice locale a conceptului de „locuințe sociale”, model de susținere pe termen lung și abilitare economică a femeilor victime și supraviețuitoare.

Recomandări pentru Obiectivul general 3:

- Asigurarea accesului deplin al femeilor la justiție penală prin excluderea prevederilor din art. 78¹ Cod contravențional, care le îngrădesc acest acces.
- Eliminarea impunității agresorilor familiari prin creșterea numărului dosarelor penale pornite și aplicarea pedepselor disuasive însoțite de participarea obligatorie a agresorilor familiari la programe specializate de reducere a comportamentului violent.
- Alinierea cadrului legislativ în domeniul violenței sexuale și a practicilor de intervenție la standardele internaționale.
- Asigurarea creșterii numărului agresorilor familiari care participă la programe probaționale specializate.
- Creșterea eficienței supravegherii executării măsurilor de protecție aplicate prin ordinul de restricție de urgență sau ordonanța de protecție.
- Crearea mecanismului de informare a victimelor violenței în familie despre eliberarea din detenție a agresorilor familiari și instituirea serviciilor de protecție și suport pentru victime.

Recomandări pentru Obiectivul general 4:

- Includerea obiectivelor de prevenire și combatere a violenței în familie în toate documentele de politici sectoriale.
- Prioritizarea de către autoritățile administrației publice locale a resurselor financiare suficiente dezvoltării/menținerii serviciilor sociale pentru subiecții violenței în familie și pentru alte activități aferente cum ar fi activități de informare și prevenire.
- Dezvoltarea și asigurarea funcționalității sistemului informațional automatizat de evidență și monitorizare a cazurilor de violență față de femei și violență în familie interconectat.

- Colectarea și prezentarea anuală a datelor statistice care reflectă dinamica fenomenului violenței față de femei și violenței în familie de către toate autoritățile publice centrale și locale cu competențe în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, inclusiv, evidența subiecților violenței în familie care au beneficiat de servicii de sănătate mintală și tratament narcologic;
- Includerea în clasificarea bugetară a abordării multisectoriale pentru prevenirea și combaterea violenței în familie și a violenței față de femei.

LISTA INDICATORILOR DE PROGRES AI STRATEGIEI

Obiectivul general 1: Prevenirea violenței față de femei și a violenței în familie prin promovarea toleranței zero față de fenomen în vederea diminuării acestuia în R. Moldova	Număr de campanii de informare și sensibilizare desfășurate anual la nivel național
	Număr de campanii de informare și sensibilizare desfășurate anual la nivel local
	Număr de grupuri de suport al femeilor supraviețuitoare ale violenței în familie create la nivel local
	Grad de toleranță privind violența față de femei și violența în familie (ponderea femeilor și bărbaților care consideră acceptabilă aplicarea violenței față de femei/în familie)
	Rată a specialiștilor instruiți (instruire inițială și instruire continuă)
	Număr de politici locale aprobate și implementate care includ compartimente referitoare la prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie
	Mecanism instituțional funcțional și consolidat de instruire a echipelor multidisciplinare
	Număr de servicii de suport psihologic familial
Obiectivul general 2: Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie	Număr de servicii specializate de scurtă și lungă durată în conformitate cu standardele minime prevăzute de Convenția Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice
	Număr de persoane care au beneficiat de servicii specializate
	Pondere a centrelor/serviciilor specializate acreditate

	Număr de subiecți ai violenței în familie care au beneficiat de serviciile de sănătate mintală și tratament narcologic
	Număr de expertize medico-legale efectuate gratuit pentru victimele violenței în familie și violenței sexuale
	Număr de cazuri de violență față de femei și violență în familie asistate în platforma echipelor multidisciplinare
<p style="text-align: center;">Obiectivul general 3: Eficientizarea procesului de investigare și urmărire în justiție a actelor de violență față de femei și de violență în familie</p>	Număr de cazuri de violență sesizate
	Pondere a cazurilor sesizate în care a fost intentată urmărirea penală
	Număr de dosarelor penale remise cu rechizitoriu în judecată
	Număr de ordine de restricție de urgență eliberate de poliție
	Număr de victime ale violenței în familie care au beneficiat de asistență juridică gratuită, garantată de stat
	Număr de victime ale violenței în familie care au beneficiat de servicii gratuite de examinare medico-legală
	Număr de cereri de solicitare a ordonanței de protecție examinate în termenul stabilit în lege
	Număr de ordonanțe de protecție emise de instanțele de judecată
	Număr de agresori familiari sancționați pentru încălcarea ordinului de restricție de urgență
	Număr de agresori familiari sancționați pentru încălcarea ordonanțelor de protecție
	Rată a condamnărilor în cazurile intentate de violență în familie și infracțiuni privind viața sexuală
	Număr de specialiști din sistemul de justiție instruiți în domeniul combaterii violenței în familie și violenței sexuale
	Număr de agresori care au participat la programe de consiliere în cadrul penitenciarelor

	Pondere a agresorilor familiari condamnați care au beneficiat în perioada detenției de servicii de consiliere
	Număr de cazuri referite în privința persoanelor condamnate pentru acte de violență în familie și liberate de pedeapsa penală
	Număr de agresori incluși în activitățile de prevenire individuală ale poliției
Obiectivul general 4: Dezvoltarea politicilor integrate în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie, bazate pe cooperare multisectorială și colectare a datelor	Număr de politici sectoriale care includ domeniul de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie
	Cuantum al resurselor financiare planificate/alocate/cheltuite per autoritate cu competențe în domeniul prevenirii și combaterii a violenței față de femei și violenței în familie
	Sistem informațional automatizat intersectorial funcțional
	Cadru normativ revizuit în vederea asigurării abordării multidisciplinare de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie
	Număr de cercetări/studii statistice cu privire la violența față de femei și violența în familie

ANALIZA GRADULUI DE REALIZARE A ACȚIUNILOR DIN PLANUL DE ACȚIUNI PENTRU ANII 2018-2020 PRIVIND IMPLEMENTAREA STRATEGIEI NAȚIONALE DE PREVENIRE ȘI COMBATERE A VIOLENȚEI FAȚĂ DE FEMEI ȘI A VIOLENȚEI ÎN FAMILIE PENTRU ANII 2018-2023

Nr.	Descrierea acțiunii	Gradul de realizare a acțiunii	Argumentare
Obiectivul general 1. PREVENIREA VIOLENȚEI FAȚĂ DE FEMEI ȘI A VIOLENȚEI ÎN FAMILIE PRIN PROMOVAREA TOLERANȚEI ZERO FAȚĂ DE FENOMEN ÎN VEDEREA DIMINUĂRII ACESTUIA ÎN REPUBLICA MOLDOVA			
Obiectivul specific 1.1. Eliminarea stereotipurilor și prejudecăților privind fenomenul violenței față de femei și al violenței în familie prin informare, sensibilizare și încurajarea raportării cazurilor de violență			
1.1.1.	Desfășurarea anuală a campaniilor de sensibilizare a publicului larg cu privire la fenomenul violenței față de femei și al violenței în familie	Realizată parțial	Chiar dacă au fost realizate anumite evenimente de informare și sensibilizare, inclusiv distribuite materiale informative, în cadrul Campaniei de 16 Zile de activism împotriva violenței pe bază de gen, acestea nu sunt suficiente, în special la nivel local, nu sunt accesibile pentru toate grupurile de femei și nu au un caracter continuu. Nu există informație privind implicarea Ministerului Educației în anul 2019.

1.1.2.	<p>Elaborarea și diseminarea unui pachet standard de materiale informaționale pentru diferite grupuri de victime și diferite categorii de specialiști:</p> <ul style="list-style-type: none"> - privind informarea victimelor violenței față de femei și al violenței în familie despre drepturile lor; - privind procedurile și serviciile de protecție și asistență 	Realizată parțial	<p>Chiar dacă au fost elaborate și distribuite materiale informative pentru victime, acestea nu au fost suficiente și accesibile pentru toate grupurile de femei, victime și potențiale victime, precum și pentru publicul larg.</p> <p>O parte din materialele informative au fost distribuite în incinta sectoarelor de poliție sau direcțiile de asistență socială unde nu au acces femeile și fetele care sunt victime dar nu raportează cazurile de violență din varie motive.</p>
1.1.3.	Asigurarea mentenanței paginii web dedicate prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie	Realizată	Pagina a fost creată și urmează a fi mediatizată în următoarea perioadă.
<p>Obiectivul specific 1.2. Dezvoltarea și consolidarea competențelor profesionale ale resurselor umane în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie în baza unei viziuni comune la nivel de stat privind instruirea inițială și continuă a tuturor specialiștilor implicați în prevenirea și combaterea fenomenului</p>			
1.2.1.	Includerea anuală a tematicii de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie în planurile sectoriale de dezvoltare profesională ale autorităților cu competente în domeniu	Realizată	<p>Subiectul violentei in familie se regăsește in tematica anuală a diferitor instituții de dezvoltare profesională ale autorităților cu competențe in domeniu, cum ar fi: Academia de Poliție Ștefan cel Mare, Institutul Național al Justiției, si anual se raportează cel mai mare număr de instruirii al angajaților din cadrul sistemului organelor de drept.</p> <p>Totodată, instruirea asistenților sociali, reprezentanților sistemului de sănătate, se face totuși sporadic, în cadrul</p>

			unor proiecte, implementate de organizațiile internaționale sau neguvernamentale în domeniu.
1.2.2.	<p>Integrarea subiectelor cu privire la violența față de femei și violența în familie în curriculumul de instruire inițială și continuă a:</p> <ul style="list-style-type: none"> - polițiștilor, - medicilor, - asistenților sociali, - procurorilor, - judecătorilor, - avocaților, - consilierilor de probațiune din cadrul programelor de formare 	Realizată parțial	<p>Deși au fost realizate mai multe instruirii atât la nivel de instruire inițială și continuă, a polițiștilor, medicilor, asistenților sociali, procurorilor, judecătorilor avocaților, consilierilor de probațiune, provocare rămâne încă a fi, instituționalizarea modulului cu privire la violența față de femei și violența în familie în curriculum formal de instruire.</p> <p>La această etapă menționăm instituționalizarea modulului cu privire la violența față de femei și violența în familie doar în cadrul INJ și Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare”. Alte instituții de profil, organizează instruirea, în special cea continuă, fie opțional, fie sporadic, în dependență de proiectele implementate de organizațiile internaționale și ONG-uri, sau ca parte componentă a activităților extrașcolare în învățământul secundar.</p> <p>A fost prezentat pe platforma Consiliului interministerial și cursul de formare a medicilor și farmaciștilor în domeniu medicinei legale. Curriculum pentru studenți 30 de ore și pentru educația medicală continuă 50 de ore. Totodată lipsește informația despre numărul medicilor care au urmat</p>

			aceste cursuri, periodicitatea acestora și cum este promovat acest curs în rândul lucrătorilor medicali.
1.2.3.	Dezvoltarea subiectelor privind egalitatea între femei și bărbați, drepturile omului și prevenirea violenței în cadrul formării inițiale și continue a cadrelor didactice	Realizată parțial	Deși au fost raportate mai multe activități de instruire a cadrelor didactice și manageriale de diferit profil, în perioada 2018-2019, acestea se referă la subiecte tangențiale, cum ar fi prevenirea abuzului, neglijenței, traficului de ființe umane (în contextul instrucțiunilor intersectoriale, HG. 270, privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului), cum ar fi prevenirea exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale a copiilor prin internet, etc. Acestea nu acoperă subiectul egalității între femei și bărbați sau prevenirea violenței în cadrul formărilor inițiale și continue a cadrelor didactice.
1.2.4.	Organizarea periodică a cursurilor pentru primari în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie	Realizată parțial	Chiar dacă în 2019, în cadrul proiectului " <i>Combaterea violenței împotriva femeilor în Republica Moldova: explorând și învățând din soluțiile locale</i> " (UNDP Moldova), responsabilii locali din comunitatea Chirsova, raionul Comrat au fost instruiți în domeniul standardelor naționale cu privire la combaterea violenței în bază de gen, în vederea elaborării și implementării unui plan local de acțiuni, alte acțiuni care ar presupune instruirea primarilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie nu au fost raportate de Autoritățile publice locale și nici de Academia de Administrare Publică. Catalogul cursurilor

			<p>Academiei de Administrare Publică, la rubrica Cursurile de dezvoltare profesională realizate la solicitarea Autorităților Publice, include modulul egalitatea de gen, cu o durată de 24 de ore, dar acest curs nu include elemente de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie.</p> <p>În concluzie, organizarea, periodică, dar sistemică, a cursurilor pentru primari în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie nu are loc.</p>
1.2.5.	Dezvoltarea metodologiei de formare continuă a echipelor multidisciplinare în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie	Nerealizată	<p>Deși au fost aprobate Instrucțiunile sectoriale de intervenție a structurilor teritoriale de asistență socială și medico-sanitare publice pe cazurile de violență în familie, care au fost pilotate în 5 raioane, bineînțeles pilotarea a presupus și instruirea specialiștilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie. Totodată, au fost organizate instruirii ale echipelor multidisciplinare în diferite raioane, dar care au avut un caracter sporadic.</p> <p>Totodată, metodologia de formare continuă a echipelor multidisciplinare în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și fete și a violenței în familie, încă nu a fost elaborată.</p>
<p>Obiectivul specific 1.3. Creșterea eficacității activităților de prevenire prin intervenția timpurie a specialiștilor și promovarea comportamentelor nonviolente în relațiile interpersonale</p>			

1.3.1.	Dezvoltarea programelor destinate prevenirii timpurii a comportamentelor violente în relațiile interpersonale în cadrul centrelor de sănătate prietenoase tinerilor, cabinetelor de sănătate a reproducerii, centrelor comunitare de sănătate mintală	Realizată parțial	Au fost organizate mai multe activități de informare și consiliere individuală în cadrul rețelei Centrelor de sănătate prietenoase tinerilor. Nu sunt date privind implicarea și contribuția cabinetelor de sănătate reproductivă și centrelor de sănătate mintală.
1.3.2.	Elaborarea conceptului privind mecanismul de prestare a serviciilor de consiliere a cuplurilor	Nerealizată	Conceptul privind mecanismul de prestare a serviciilor de consiliere a cuplurilor încă nu a fost elaborat.
Obiectivul specific 1.4. Consolidarea sistemului educațional în vederea asigurării educației tinerei generații prin prisma valorilor egalității între femei și bărbați și culturii de comunicare interpersonală nonviolentă			
1.4.1.	Dezvoltarea programelor educaționale / curriculumurilor la subiectele privind egalitatea între femei și bărbați, drepturile omului, modul sănătos de viață și prevenirea violenței	Realizată	<p>Învățământul primar și secundar general include disciplina obligatorie <i>"Dezvoltare personală"</i>, propusă pentru implementare a câte 1 oră săptămânal, care este structurată în cinci module, unul din ele fiind <i>"Identitatea personală și relaționarea armonioasă"</i> care pune accent pe cunoașterea și acceptarea de sine; explorarea și autoevaluarea resurselor personale; familia ca valoare: responsabilități, roluri de gen, stereotipuri; comunicare asertivă, non-conflictuală și non-violentă; autoeducare și voluntariat etc.</p> <p>În lista disciplinelor opționale pentru ciclul gimnazial au fost incluse disciplinele <i>„Educație pentru echitate de gen și șanse egale"</i>, <i>„Educație pentru drepturile omului și cetățenia democratică"</i> (cl. V-IX), iar pentru ciclul liceal au fost incluse disciplinele <i>„Relații armonioase în familie"</i> și <i>„Etica vieții de</i></p>

			<p><i>familie</i>” care includ în mod direct sau indirect conținuturi privind drepturile copilului, drepturile omului din aspectul prevenirii violenței, inclusiv și în familie.</p> <p>În învățământul profesional tehnic post-secundar subiectul violenței împotriva copilului și violenței față de femei se studiază doar la specialitatea „Asistență socială” (Curriculum aprobat prin Ordinul ministrului educației, culturii și cercetării nr. 517 din 05.12.2017), calificările Pedagog social și Lucrător social.</p> <p>În învățământul superior, în conformitate cu Ordinul Ministrului Educației nr. 1045 din 29 octombrie 2015, toate instituțiile de învățământ superior cu profil pedagogic din țară, au inclus la componenta de orientare socio-umanistă, cursuri cu referire la prevenirea și combaterea violenței împotriva copilului, cu statut opțional.</p>
1.4.2.	Elaborarea curriculumului la modulul de autoapărare în cadrul instituțiilor de învățământ gimnazial și liceal	Realizată parțial	Deși nu este un curriculum separat/distins la modul de autoapărare în cadrul instituțiilor de învățământ gimnazial și liceal, urmare a reformei curriculare din 2018, disciplina obligatorie Dezvoltarea personală (aprobată prin ordinul Ministerului Educației, culturii și cercetării 397 din 29.03.2018) include unul din cele 5 module, Securitatea personală. Acest modul oferă elevilor contextul de formare a unui comportament orientat spre asigurarea securității proprii și a celorlalți.

Obiectivul general 2. CONSOLIDAREA MECANISMULUI DE PROTECȚIE ȘI ASISTENȚĂ PENTRU VICTIMELE VIOLENȚEI FAȚĂ DE FEMEI ȘI VIOLENȚEI ÎN FAMILIE

Obiectivul specific 2.1. Dezvoltarea serviciilor specializate pentru victimele violenței față de femei și violenței în familie în conformitate cu standardele internaționale și asigurarea accesibilității acestora

2.1.1.	Asigurarea funcționalității serviciului de asistență telefonică gratuită pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie	Realizată parțial	Serviciul de asistență telefonică gratuită pentru victimele violenței față de femei (Telefonul de încredere pentru femei și fete) este implementat de Centrul Internațional „La Strada” și susținut financiar (prin contract de achiziții publice) de MSMPS. Resursele financiare acordate, au fost diferite pe parcursul anilor 2018-2020. În 2018 au fost alocați 980 mii MDL, în 2019 respectiv 911,8 mii MDL și în 2020 882 mii MDL. Totodată, dacă în 2018 și 2019 banii au fost alocați pentru funcționarea serviciului telefonic, atunci în 2020 deși suma a fost redusă, s-au inclus și costuri de promovare a serviciului. Deși serviciul a fost acreditat în decembrie 2019 (decizia nr. 412 al Consiliului Național de Acreditare a Prestatorilor de Servicii Sociale, în conformitate cu prevederile legii nr. 129 din 08.06.2012 și HG nr. 95 din 07.02.2014), pentru 2020 a fost inițiată de MSMPS discuția de optimizare a resurselor financiare prin unificarea celor 3 servicii specializate: Telefonul de încredere pentru femei și fete, Telefonul copilului și serviciul de asistență telefonică pentru persoanele cu dizabilități. Comasarea celor 3 servicii specializate în unul singur, este un risc major asupra calității serviciilor sus-
--------	---	-------------------	--

			menționate dar și contravine Convențiilor internaționale de profil, pe care Republica Moldova le-a semnat.
2.1.2.	Modificarea cadrului normativ cu privire la serviciile de plasament adresate victimelor violenței în familie în vederea asigurării plasamentului de urgență la nivel teritorial	Nerealizată	Cadrul normativ cu privire la serviciile de plasament adresate victimelor violenței în familie în vederea asigurării plasamentului de urgență la nivel teritorial nu a fost modificat, chiar dacă a fost realizat un studiu privind serviciile sociale în domeniul prevenirii și combaterii violenței în bază de gen, care a inclus și o serie de recomandări privind modificarea cadrului normativ indicat.
2.1.3.	Elaborarea și aprobarea mecanismului de finanțare a sistemului de servicii sociale, inclusiv a serviciilor specializate pentru subiecții violenței în familie	Nerealizată	Deși a fost realizat un raport privind analiza legislației naționale în domeniul acreditării serviciilor sociale, inclusiv din perspectiva bunelor practici internaționale ale mecanismelor de acreditare din domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie, nu a fost elaborat și aprobat un nou mecanism de finanțare a sistemului de servicii sociale, inclusiv a serviciilor specializate pentru subiecții violenței în familie. Mai mult ca atât acreditarea serviciilor specializate pentru subiecții violenței în familie nu este direct proporțională cu finanțarea acestor servicii din partea autorităților (Centrale sau locale). Mecanismul de finanțare a sistemului de servicii sociale, inclusiv a serviciilor specializate pentru subiecții violenței în familie nu a fost elaborat și nu a fost aprobat.

2.1.4.	Elaborarea cadrului normativ pentru serviciile de zi adresate victimelor violenței față de femei și violenței în familie	Nerealizată	Cadrul normativ pentru serviciile de zi adresate victimelor violenței față de femei și violenței în familie nu a fost elaborat.
2.1.5.	Testarea abordărilor inovative în funcționarea echipelor multidisciplinare	Realizată parțial	<p>În 2018 au fost instruite 20 de echipe multidisciplinare din 20 de localități din raionul Drochia cum să intervină prompt în realizarea unui răspuns comun și coordonat la cazurile de violență în familie.</p> <p>Deși în 2019, în cadrul inițiativei „Aplicarea devianței pozitive și a realității virtuale pentru prevenirea violenței în bază de gen” au fost realizate mai multe întruniri cu tinerii, prestatorii de servicii, ONG-urile, precum și învingătoarele violenței, echipele multidisciplinare nu aplică abordări inovatoare, iar procesul de testare a abordărilor inovatoare în funcționalitatea echipelor multidisciplinare nu a fost lansat.</p>
2.1.6.	Testarea abordărilor inovative în răspunsul polițiștilor la examinarea cazurilor de violență în familie și violență față de femei	Realizată parțial	Pe parcursul anilor 2018-2019 au fost realizate mai multe instruirii ale polițiștilor inclusiv prin familiarizarea cu Instrucțiunea cu privire la intervenția Poliției în prevenirea și combaterea violenței în familie”, aprobată prin Ordinul IGP nr. 360 din 08.08.2018. Totodată aceste instruirii, implică transmiterea cunoștințelor și crearea abilităților unui răspuns prompt și eficient la cazurile de violență în familie, în contextul modificărilor legale operate dar nu și aspectul inovației.

			Respectiv, testarea abordărilor inovatoare în răspunsul polițiștilor la examinarea cazurilor de violență în familie și a violenței față de femei nu a fost reflectată ca și o componentă a programelor/cursurilor de instruire.
Obiectivul specific 2.2. Crearea serviciilor de protecție și asistență pentru victimele infracțiunilor privind viața sexuală			
2.2.1.	Desfășurarea unui studiu privind bune practici internaționale de organizare și funcționare a serviciilor pentru victimele violenței sexuale	Realizată	Au fost realizate 2 vizite de studiu, în Serbia și Spania, pentru autoritățile publice centrale cu competențe în domeniu precum și 2 studii în acest sens: primul vizează particularitățile fenomenului violenței sexuale în Republica Moldova și cel de al doilea raport privind bunele practici din Europa „Servicii specializate pentru femei afectate de violență sexuală.
2.2.2.	Elaborarea metodologiei de lucru a echipei de intervenție în cazurile de violență sexuală	Realizată parțial	Deși activitatea 2.2.2. a fost planificată pentru anul 2019, aceasta a fost deplasată pentru anul 2020, deoarece la Ministerul Justiției se află un proiect de lege, care propune amendamente substanțiale la Codul Penal și Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova la capitolul infracțiuni privind viața sexuală, care sunt în conformitate cu standardele internaționale. Deoarece, proiectul de lege nu a avansat foarte mult, în Iunie 2020, sub egida DGUP a fost elaborat un proiect de metodologie de lucru a echipei de intervenție în cazurile de violență sexuală și consultat cu grupul de lucru, care include specialiști din domeniile relevante (poliție, MAI, MSMPS, MECC, ONG-uri). Proiectul metodologiei urmează a fi definitivat până la

			finele anului 2020. Această acțiune, este direct interlegată cu vizitele de studiu organizate la acțiunea 2.2.1.
2.2.3.	Elaborarea instrucțiunilor pentru echipa de intervenție în cazurile de violență sexuală	Realizată parțial	Instrucțiunile pentru echipa de intervenție în cazurile de violență sexuală sunt direct interlegate cu metodologia de lucru a echipei de intervenție. Proiectul instrucțiunilor a fost elaborat de către DGUP, consultat cu grupul de lucru menționat supra (a se vedea acțiunea 2.2.2.). Proiectul instrucțiunilor urmează a fi definitivat până la finele anului 2020.
2.2.4.	Pilotarea activității echipei de intervenție în cazurile de violență sexuală în 3 raioane	Nerealizată	Pilotarea activității echipei de intervenție, este direct legată de definitivarea metodologiei de lucru și a instrucțiunilor pentru echipa de intervenție în cazurile de violență sexuală. Deoarece aceste 2 acțiuni nu au fost finalizate, nu a fost posibilă nici pilotarea activității echipei de intervenție în cazurile de violență sexuală în 3 raioane.
2.2.5.	Elaborarea și diseminarea materialelor informative adresate victimelor infracțiunilor privind viața sexuală despre drepturile sale și încurajarea raportării cazurilor de violență sexuală	Realizată	Pe parcursul anilor 2018-2019 au fost elaborate și distribuite circa 7000 de materiale informative adresate victimelor infracțiunilor privind viața sexuală, dar și circa 4000 de broșuri „Nu tolera violența, cunoașteți drepturile”, broșură informativă, care explică prevederile legii nr. 137, cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor”. Materialele au fost distribuite prin inspectoratele de poliție și prin subdiviziunile Centrului de Medicină Legală.
Obiectivul specific 2.3. Promovarea abilitării economice a femeilor și a independenței socioeconomice			

2.3.1	Facilitarea angajării victimelor violenței în familie în câmpul muncii	Realizată parțial	<p>Legea nr.105/2018 privind promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj a fost modificată, victimele violenței în familie fiind incluse ca o categorie specială ce necesită suport suplimentar.</p> <p>Chiar dacă legea a fost modificată, cazurile în care victimele violenței în familie au beneficiat de facilități la angajarea în câmpul muncii încă sunt sporadice în unele raioane și nu există o practică uniformă la nivel național.</p>
2.3.2	Elaborarea metodologiei de abilitare economică a femeilor victime ale violenței în familie	Realizată parțial	<p>A fost realizată evaluarea situației privind „Împuternicirea economică a femeilor victime și supraviețuitoarele violenței în baza de gen” din cadrul proiectului „Abilitarea economică a femeilor supraviețuitoare de violență în bază de gen în Republica Moldova”. și elaborată o notă analitică cu recomandări pentru consolidarea independenței economice și facilitarea integrării sau reintegrării pe piața muncii a femeilor care au suferit de violență în familie.</p> <p>Totodată, metodologia de abilitare economică a femeilor victime ale violenței în familie nu a fost consultată public și nu a fost aprobată.</p>
Obiectiv specific 2.4. Consolidarea răspunsului sistemului de sănătate la cazurile de violență în familie			
2.4.1.	Dezvoltarea serviciilor de consiliere în cadrul centrelor comunitare de sănătate mintală pentru subiecții violenței în familie	Nerealizată	La momentul evaluării centrele comunitare de sănătate mintală nu dispun de servicii de consiliere specializate pentru subiecții violenței în familie.

2.4.2.	Elaborarea modificărilor cadrului normativ privind tratamentul obligatoriu al dependenței de alcool și/sau droguri în vederea reabilitării subiecților violenței în familie	Nerealizată	Cadrul normativ privind tratamentul obligatoriu al dependenței de alcool și /sau droguri în vederea reabilitării subiecților violenței în familie nu a fost modificat.
Obiectivul general 3. EFICIENTIZAREA PROCESULUI DE INVESTIGARE ȘI URMĂRIRE ÎN JUSTIȚIE A ACTELOR DE VIOLENȚĂ FAȚĂ DE FEMEI ȘI DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE			
Obiectivul specific 3.1. Asigurarea intervenției prompte și eficiente a autorităților abilitate în vederea protecției victimelor violenței în familie			
3.1.1.	Ajustarea metodologiei de evaluare a riscurilor pentru victimele violenței în familie	Realizată parțial	Deși Inspectoratul General al Poliției al MAI, prin Ordinul IGP nr. 360 din 08.08.2018, a aprobat Instrucțiunea metodică privind intervenția Poliției în soluționarea cazurilor de violență în familie, prin care a fost asigurată ajustarea mecanismului de evaluare a riscurilor pentru victimele violenței în familie, mecanismul de evaluare a riscurilor aplicat de poliție urmează a fi reevaluat în vederea verificării validității întrebărilor din chestionar și a metodologiei aplicate. În același timp, un mecanism comun de evaluare a riscurilor utilizat de ceilalți actori implicați în răspunsul la cazurile de violență în familie, lipsește.
3.1.2.	Perfecționarea procedurii operaționale referitoare la identificarea și excluderea de la evidență a agresorilor familiari	Realizată	În procesul de perfecționare a standardelor operaționale de intervenție a poliției în cazurile de violență în familie, prin Ordinul IGP nr. 360 din 08.08.2018, a fost asigurată perfecționarea procedurii operaționale referitoare la

			identificarea și excluderea de la evidență a agresorilor familiali.
3.1.3.	Elaborarea unui mecanism eficient de informare a victimelor violenței în familie despre eliberarea agresorului din detenție	Nerealizată	Deși a fost propus un amendament în proiectul de lege prin care poliția să informeze victima despre eliberarea agresorului, acest amendament încă nu a fost adoptat. Respectiv, până la etapa actuală, mecanismul de informare a victimelor violenței în familie despre eliberarea agresorului din detenție nu a fost elaborat.
3.1.4.	Elaborarea mecanismului de referire și coordonare a cazului în privința persoanelor condamnate pentru acte de violență în familie și liberate de pedeapsă	Nerealizată	Deși Inspectoratul Național de Probațiune a stabilit parteneriate cu unii prestatori de servicii destinate agresorilor familiali, un mecanism național de referire și coordonare a cazului în privința persoanelor condamnate pentru acte de violență în familie și liberate de pedeapsă lipsește.
3.1.5.	Revizuirea instrucțiunilor privind intervenția instituțiilor medicale și structurilor teritoriale de asistență socială în cazurile de violență în familie	Realizată parțial	Deși instrucțiunile privind intervenția instituțiilor medicale și structurilor teritoriale de asistență socială în cazurile de violență în familie au fost revizuite și instrucțiuni noi au fost aprobate în anul 2019, gradul de cunoaștere și de aplicare a prevederilor acestora de către specialiștii din domeniu este limitat.
3.1.6.	Analiza anuală a practicii de aplicare și punere în executare a măsurilor de protecție a victimelor violenței în familie	Realizată parțial	Unica instituție publică care realizează analiza trimestrială, semianuală și anuală a practicii de aplicare și punere în executare a măsurilor de protecție a victimelor violenței în familie este Inspectoratul General al Poliției. Date în acest

			sens nu sunt analizate de către Agenția de administrare a instanțelor judecătorești.
3.1.7.	Revizuirea procedurii operaționale de supraveghere a executării măsurilor de protecție	Realizată	Inspectoratul General al Poliției al MAI, prin Ordinul IGP nr. 360 din 08.08.2018, a aprobat Instrucțiunea metodică privind intervenția Poliției în soluționarea cazurilor de violență în familie. Astfel, la Secțiunea 3. Supravegherea ordonanței de protecție al capitolul VII. Protecția victimelor violenței în familie, au fost operate modificări și ajustări în vederea îmbunătățirii procedurii operaționale de executare a măsurilor de protecție. Mai mult, adoptarea în anul 2020 a modificărilor la legislație și introducerea monitorizării electronice a agresorilor familiali în privința cărora au fost aplicate măsuri de protecție va contribui la eficientizarea procesului de supraveghere a executării măsurilor de protecție.
3.1.8.	Elaborarea mecanismului de intervenție în temeiul comunicării despre încălcarea de către agresor a măsurilor de protecție	Realizată	Instrucțiunea metodică privind intervenția Poliției în soluționarea cazurilor de violență în familie descrie acțiunile poliției în cazul încălcării de către agresor a măsurilor de protecție.
3.1.9.	Elaborarea mecanismului intern de monitorizare și evaluare a rezultatului soluționării sesizărilor despre actele de violență	Realizată parțial	Deși mecanismele interne de intervenție în cazurile de violență în familie conțin unele prevederi privind monitorizarea și evaluarea rezultatului soluționării sesizărilor despre actele de violență în familie, nu a fost elaborat și prezentat nici un raport care să reflecte aceste rezultate. Mai mult, nu există nici un mecanism stabilit de

			raportare a rezultatelor soluționării sesizărilor despre actele de violență în familie.
Obiectivul specific 3.2. Asigurarea responsabilizării și resocializării agresorilor prin dezvoltarea serviciilor și mecanismelor de supraveghere			
3.2.1.	Analiza și evaluarea anuală independentă a practicii de atragere la răspundere penală pentru violență în familie și violență sexuală	Realizată parțial	Datele privind practica de atragere la răspundere penală pentru violența în familie sunt analizate și prezentate public de către Inspectoratul General al Poliției și Agenția de administrare a instanțelor judecătorești. Date separate privind cazurile de violență sexuală sunt colectate de Inspectoratul General al Poliției, însă, nu sunt prezentate public. Agenția de administrare a instanțelor judecătorești nu colectează date separate pentru cazuri de violență sexuală.
3.2.2.	Elaborarea manualului (ghidului) orientativ privind procedurile de instrumentare a cazurilor de violență în familie pentru utilizarea în procesul instruirii polițiștilor, procurorilor și judecătorilor	Realizată	Manualul de instruire privind implementarea legislației cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie a fost elaborat și este distribuit și utilizat în cadrul instruirilor judecătorilor și procurorilor la Institutul Național al Justiției. Suportul de curs pentru polițiști a fost elaborate în 2015 și este utilizat, corespunzător, în cadrul instruirilor.
3.2.3	Ajustarea ghidului practic privind intervenția poliției în cazurile de violență în familie	Nerealizată	Ghidul practic privind intervenția poliției în cazurile de violență în familie nu a fost ajustat, în condițiile în care legislația este în proces de armonizare, iar mecanismul

			intersectorial de intervenție în cazurile de violență în familie – în proces de consultare.
3.2.4	Adaptarea curriculumului de instruire a polițiștilor în baza ghidului practic	Nerealizată	Curriculumul de instruire a polițiștilor nu a fost ajustat la noile prevederi ale ghidului.
3.2.5	Instruirea polițiștilor, procurorilor, judecătorilor în domeniul investigării și examinării infracțiunilor privind viața sexuală	Realizată	Polițiștii, procurorii, judecătorii au fost instruiți pe parcursul anilor 2018-2020 în domeniul investigării și examinării infracțiunilor privind viața sexuală.
3.2.6.	Perfecționarea mecanismului de remitere spre executare a ordonanțelor de protecție a victimelor violenței în familie	Realizată parțial	Deși cadrul legal, care reglementează emiterea ordonanței de protecție a fost îmbunătățit, aplicarea practică a prevederilor este deficitară. Analiza cazurilor practice relevă lacune la capitolul transmiterii poliției spre executare a ordonanțelor de protecție.
3.2.7.	Instituirea unui mecanism intersectorial de monitorizare și analiză a cazurilor penale referitoare la violența în familie, soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor	Nerealizată	Mecanismul intersectorial de monitorizare și analiză a cazurilor penale referitoare la violența în familie, soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor nu a fost instituit. Deși a fost elaborat un concept în acest sens, nu există consens privind instituția responsabilă de coordonarea mecanismului.
3.2.8.	Elaborarea și punerea în aplicare a programelor probaționale pentru agresorii familiari, inclusiv agresorii condamnați la pedepse privative și nonprivative	Realizată parțial	Cu toate că au fost întreprinse anumite măsuri de natură să asigure supravegherea, asistența și consilierea agresorilor familiari în vederea reintegrării sociale a acestora, schimbării comportamentale, a atitudinilor și percepțiilor acestora față de fapta săvârșită și prejudiciul cauzat,

			potrivit datelor Inspectoratului Național de Probațiune, pe parcursul anului 2019, doar 88 de subiecți ai probațiunii au fost implicați în programele de consiliere a agresorilor familiari. Mai mult, nu este clară eficiența acestor programe, în condițiile în care, lipsesc date despre repetarea actelor de violență în familie săvârșite de subiecții probațiunii care au participat la aceste programe.
3.2.9.	Elaborarea noului concept de dezvoltare a infrastructurii serviciilor de asistență și consiliere a agresorilor familiari în vederea asigurării acoperirii teritoriale cu acest tip de servicii	Realizată parțial	Conceptul nu a fost elaborat. Deși în 2018, au fost create alte 3 servicii de asistență și consiliere a agresorilor familiari: A.O. „Change for better life”, or.Căușeni; A.O. „Stimul”, or.Ocnița; A.O. CNFACEM”, mun. Chișinău, participarea obligatorie a agresorilor familiari la programele implementate de aceste servicii, precum și la programe probaționale, inclusiv a agresorilor familiari în privința cărora este emisă ordonanță de protecție, trebuie să fie reglementată prin lege.
Obiectivul specific 3.3. Asigurarea măsurilor eficiente de asistență și acces la justiție pentru victimele violenței în familie, inclusiv ale victimelor violenței sexuale			
3.3.1	Extinderea rețelei de parajuriști pentru localitățile rurale și urbane și dotarea tehnică a acestora	Realizată parțial	Numărul rețelei de parajuriști a fost extins de la 42 la 52 pentru anul 2018. Totuși, în anul 2018, au fost angajați doar 44 parajuriști. Acest număr este insuficient pentru a califica drept extinsă rețeaua de parajuriști pentru localitățile rurale și urbane.

3.3.2	Elaborarea suportului metodologic pentru instruirea parajuriștilor în vederea acordării asistenței juridice primare victimelor violenței în familie	Nerealizată	Suportul metodologic pentru instruirea parajuriștilor în vederea acordării asistenței juridice primare victimelor violenței în familie nu a fost elaborat și aprobat.
3.3.3	Organizarea cursurilor de instruire continuă a parajuriștilor în vederea familiarizării acestora cu specificul asistenței acordate victimelor violenței în familie	Nerealizată	Cursuri de instruire continuă a parajuriștilor în vederea familiarizării acestora cu specificul asistenței acordate victimelor violenței în familie nu au fost realizate.
3.3.4	Elaborarea unui spot publicitar cu precizarea dreptului la asistență juridică gratuită a victimelor violenței în familie	Realizată parțial	Spotul publicitar a fost produs și distribuit. Cu toate acestea, spotul a vizat toate categoriile de persoane și nu s-a axat doar pe dreptul victimelor violenței în familie de a beneficia de asistență juridică garantată de stat.
3.3.5	Elaborarea suportului metodologic (standarde de calitate; ghid practic; alte tipuri de materiale informative) și instruirea avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat victimelor violenței în familie	Nerealizată	Suport metodologic nu a fost elaborat. Avocații care acordă asistență juridică garantată de stat victimelor violenței în familie au beneficiat de un număr limitat de instruirii în acest domeniu, care, au fost organizate sporadic. Instruirea avocaților care acordă asistența juridică garantată de stat victimelor violenței în familie nu a fost instituționalizată.
3.3.6.	Efectuarea studiului privind accesul la servicii de examinare medico-legală a victimelor violenței în familie	Nerealizată	<u>Studiul</u> privind accesul la servicii de examinare medico-legală a victimelor violenței în familie nu a fost efectuat.
3.3.7.	Elaborarea mecanismului de asigurare a expertizelor extrajudiciare și judiciare gratuite, la solicitarea victimelor	Realizată parțial	Mecanismul de asigurare a expertizelor judiciare la solicitarea victimelor infracțiunilor de violență în familie și infracțiunilor privind viața sexuală a fost instituit prin

	infracțiunilor de violență în familie și infracțiunilor privind viața sexuală		legislația în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie. Accesul victimelor infracțiunilor de violență în familie și infracțiunilor privind viața sexuală la servicii gratuite de expertiză extrajudiciară rămâne un deziderat, care încă nu este reglementat de legislație.
Obiectivul specific 3.4. Reducerea stereotipurilor în mediul specialiștilor implicați în activitatea de combatere a violenței față de femei și violenței în familie			
3.4.1.	Realizarea instruirilor anuale a judecătorilor și procurorilor pentru combaterea discriminării față de femei și victimele violenței în familie cu accent pe jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului (CtEDO) și recomandările structurilor Organizației Națiunilor Unite	Realizată	Institutul Național al Justiției a instituționalizat instruirea continuă a judecătorilor și procurorilor în domeniul aplicării legislației privind prevenirea și combaterea violenței în familie și a celei privind infracțiunile privind viața sexuală. Jurisprudența CtEDO reprezintă o parte importantă a acestor cursuri de instruire.
Obiectivul general 4. DEZVOLTAREA POLITICILOR INTEGRATE ÎN DOMENIUL PREVENIRII ȘI COMBATERII VIOLENȚEI FAȚĂ DE FEMEI ȘI A VIOLENȚEI ÎN FAMILIE, BAZATE PE COOPERARE MULTISECTORIALĂ ȘI COLECTARE A DATELOR			
Obiectivul specific 4.1. Integrarea domeniului prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie în politicile sectoriale și alocarea resurselor financiare corespunzătoare implementării măsurilor aferente			
4.1.1	Elaborarea mecanismului intersectorial de intervenție în cazurile de violență în familie prevede elaborarea unui mecanism unic de intervenție pentru toate autoritățile competente.	Realizată parțial	Au fost elaborate și pilotate instrucțiuni sectoriale pentru asistenței sociali și cadrele medicale. În baza concluziilor, va fi elaborat mecanismul intersectorial. Totodată, la etapă evaluării proiectul Mecanismului intersectorial de intervenție în cazurile de violență în

			familie care să includă un mecanism unic pentru toate autoritățile era la etapa de consultare cu autoritățile publice locale din trei raioane. Realizarea acțiunii este planificată pentru finele anului 2020.
4.1.2.	Integrarea domeniului prevenirii și combaterii violenței în familie în documentele de politici sectoriale	Nerealizată	Nu sunt prevăzute obiective de prevenire și combatere a violenței în familie în documentele de politici sectoriale.
4.1.3.	Planificarea anuală a resurselor financiare de către autoritățile administrației publice locale și autoritățile administrative centrale și structurile abilitate în vederea realizării măsurilor de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie în conformitate cu competențele funcționale	Nerealizată	<p>Planul de acțiuni prevede alocarea resurselor financiare de către autoritățile publice centrale pentru realizarea unor măsuri de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie.</p> <p>Cât privește bugetele autorităților publice de nivelul I și II, sunt prevăzute finanțarea serviciilor pentru femeile din categoria social vulnerabilă, inclusiv victimele violenței în familie, prin transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat.</p> <p>Nici documentele de politici locale (strategiile de dezvoltare socio-economice raionale) nu conțin prevederi despre prevenirea și combaterea violenței față de femei și violenței în familie, aspect ce ar permite ulterior planificarea bugetară și finanțarea.</p>
Obiectivul specific 4.2. Fortificarea răspunsului național și a cooperării intersectoriale în cazurile de violență în familie			
4.2.1.	Colectarea anuală a datelor statistice administrative privind cazurile de violență	Realizată parțial	Cu toate că MSMPS a întreprins o serie de acțiuni cu scopul de a elabora primul raport statistic și de a generaliza

	în familie, în baza cercetării statistice anuale nr. 9 „Violența în familie”		informația privind cazurile de violență în familie primită de la structurile teritoriale de asistență socială, modalitatea de înregistrare și documentare a cazurilor de violență în familie trebuie îmbunătățită, iar datele prezentate în rapoarte nu întotdeauna reflectă realitatea.
4.2.2.	Elaborarea proiectului Hotărârii de Guvern cu privire la modificarea Regulamentului Comisiei guvernamentale pentru egalitate între femei și bărbați, aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 895 din 7 august 2006	Realizată parțial	Proiectului Hotărârii de Guvern cu privire la modificarea Regulamentului Comisiei guvernamentale pentru egalitate între femei și bărbați a fost elaborat, dar nu a fost aprobat.
4.2.3.	Asigurarea funcționalității Consiliului interministerial în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie (Conform Hotărârii Guvernului nr. 72 din 7 februarie 2012)	Realizată	Ședințele Consiliului interministerial în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie au avut loc cu regularitate. Cu toate acestea, absența la ședințele Consiliului a reprezentanților unor instituții-cheie creează impedimente în discutarea eficientă și soluționarea subiectelor abordate.
4.2.4.	Consolidarea capacităților organizațiilor sindicale de a preveni și referi cazurile de violență asupra angajatelor	Nerealizată	Deși Comisia de Femei a CNSM a realizat o serie de evenimente dedicate subiectului violenței în familie, acțiunea nu poate fi considerată realizată, în condițiile în care lipsesc date care ar confirma consolidarea capacității organizațiilor sindicale de a preveni cazurile de violență asupra angajatelor. Mai mult, nu sunt date care să confirme că organizațiile sindicale au referit victimele violenței către servicii specializate.

4.2.5.	Consolidarea parteneriatului dintre Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale și Coaliția Națională „Viață fără violență în familie” în vederea desfășurării coordonate a activităților de prevenire și combatere a violenței	Realizată	Parteneriatul dintre Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și Coaliția Națională „Viață fără violență în familie” este consolidat prin desfășurarea în comun și coordonarea activităților în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie.
Obiectivul specific 4.3. Consolidarea capacităților de intervenție multidisciplinară a specialiștilor în cazurile de violență față de femei și violență în familie			
4.3.1.	Instruirea anuală a specialiștilor responsabili să intervină în cazurile de violență în familie și violență sexuală privind abordarea multidisciplinară a acestor cazuri	Realizată	Pe parcursul anilor 2018-2020, au fost organizate mai multe instruirii pentru specialiștii responsabili să intervină în cazurile de violență în familie și violență sexuală privind abordarea multidisciplinară a acestor cazuri. Instruirile au fost organizate în parteneriat cu ONG-le de profil și organizațiile internaționale din acest domeniu.
4.3.2.	Elaborarea curriculumului, a suportului de curs și a glosarului pentru instruirea continuă a specialiștilor privind abordarea multidisciplinară și intervenția în cazurile de violență în familie și violență sexuală	Realizată parțial	Curriculum și suportul de curs pentru instruirea continuă a specialiștilor privind abordarea multidisciplinară și intervenția în cazurile de violență în familie urmează a fi elaborată în baza rezultatelor pilotării mecanismului sectorial de intervenție a asistentului social și a personalului medical în cazurile de violență în familie. Curriculum privind abordarea multidisciplinară și intervenția în cazurile de violență sexuală a fost implementat în cadrul instruirilor anuale ale polițiștilor realizate de IGP pe parcursul anilor 2018-2020.

4.3.3.	Asigurarea permanentă a asistenței metodologice pentru echipele multidisciplinare teritoriale cu privire la intervențiile în cazurile de violență în familie	Realizată parțial	Pe parcursul anilor 2018-2019, în cadrul Agenției Naționale Asistență Socială au fost organizate o serie de instruirii pentru reprezentanții Structurilor teritoriale de asistență socială. Totodată, încă nu este bine conturat caracterul permanent al asistenței metodologice pentru echipele multidisciplinare teritoriale cu privire la intervențiile în cazurile de violență în familie.
Obiectivul specific 4.4. Consolidarea sistemelor de colectare, analiză și diseminare a datelor statistice sectoriale și asigurarea monitorizării regulate a dinamicii fenomenului violenței față de femei și al violenței în familie			
4.4.1.	Acordarea asistenței metodologice autorităților administrației publice deținătoare de date statistice administrative privind acumularea suplimentară și modul de prezentare a datelor, în scopul utilizării lor ulterioare la producerea informației statistice în domeniul violenței față de femei și violenței în familie	Realizată parțial	Biroul National de Statistică a contribuit la elaborarea formularului statistic nr. 9 „Violența în familie”, totodată din informația prezentată în rapoartele anuale conform datelor furnizate de BNS, se menționează că n-au fost solicitări de acordare a asistenței metodologice la acest subiect.
4.4.2.	Armonizarea fișelor sectoriale de colectare a datelor statistice privind cazurile de violență față de femei și violență în familie	Realizată parțial	Fișele sectoriale de colectare a datelor statistice privind cazurile de violență față de femei și violență în familie încă nu sunt pe deplin armonizate. Totodată, pe parcursul anului 2019 CDF a elaborat raportul de analiză a indicatorilor statistici privind violența în familie/violența în bază de gen: „Indicatorii statistici privind sănătatea sexuală, a reproducerii și violența în bază de gen în sistemul de sănătate din Republica Moldova”. Raportul

			reprezintă o analiză a indicatorilor ce sunt colectați la moment în sistemul de sănătate, dar conține și o listă integrată de indicatori relevanți ce se propune a fi colectați.
4.4.3	Realizarea periodică a studiilor/cercetărilor statistice reprezentative la nivel național care reflectă dinamica fenomenului violenței în familie și a violenței față de femei	Realizată parțial	<p>Studii/cercetări statistice reprezentative la nivel național care reflectă dinamica fenomenului violenței în familie și a violenței față de femei practic nu au fost realizate în perioada de referință. BNS a amânat realizarea studiului național pe un termen nedeterminat, motivând decizia prin resurse umane limitate ale instituției.</p> <p>Există doar datele prezentate în cadrul unui sondaj reprezentativ realizat în 2019 de Misiunea OSCE în cooperare cu MSMPS, privind bunăstarea și siguranța femeilor în Republica Moldova, inclusiv datele cu privire la formele de violență pe care femeile le-au experimentat în cursul vieții lor (https://www.osce.org/ro/mission-tomoldova/424838).</p>
4.4.4.	Elaborarea anuală a raportului cu privire la violența în familie și violența față de femei (conform Legii nr. 45-XVI din 1 martie 2007)	Realizată	MSMPS anual colectează informația și definitivează rapoartele anuale cu privire la violența în familie și violența față de femei (conform Legii nr. 45- XVI din 1 martie 2017). Rapoartele anuale sunt disponibile pe www.antiviolența.gov.md
Obiectivul specific 4.5. Instituirea unui mecanism eficient de monitorizare a implementării politicilor și legislației naționale în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie			
4.5.1.	Încheierea memorandumurilor de colaborare dintre organizațiile societății civile și	Realizată	Au fost încheiate mai multe acorduri de colaborare și memorandumuri dintre autoritățile publice locale, centrale,

	structurile abilitate de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie în procesul de acordare a serviciilor de protecție/ asistență, precum și de monitorizare a răspunsului statului la cazurile de violență în familie		parteneri de dezvoltare și organizații non-guvernamentale. Totodată, rapoartele de progres publice nu reflectă toată informația.
4.5.2.	Dezvoltarea procedurilor de monitorizare și evaluare cu implicarea societății civile	Realizată	Mecanismul de monitorizare a evoluției fenomenului violenței a fost asigurat prin mai multe mecanisme de monitorizare oficiale și alternative la nivel național și internațional elaborate și prezentate de autoritățile publice și organizațiile non-guvernamentale.s

INFRAȚIUNI PRIVIND VIAȚA SEXUALĂ¹⁶

Anul /art.CP		Restanța la începutul perioadei de raportare	Parvenite pe parcursul perioadei	Examin ate	Restanța la sfârșitul perioadei de raportare	Condam nați	Tipul pedepsei
2018	171	17	5	6	16	4	N/A
	172	102	97	94	105	88	N/A
2019	171	110	45	74	81	46	N/A
	172	6	0	1	5	0	N/A
2020	171	140	70	63	147	48	Amendă - 2; Închisoare - 46;
	172	32	22	13	41	13	Amendă - 1; Închisoare - 12;
	173	5	1	0	6	0	
	174	47	50	31	66	14	Amendă - 1; Muncă neremunerată - 1; Închisoare - 11;
	175	30	10	8	32	8	Privarea de a ocupa anumite funcții- 1; Muncă neremunerată - 1 Închisoare - 6;
	175 (1)	5	0	1	4	1	Închisoare - 1

¹⁶ Sursa: AAIJ